

11009

JOSEPH VÁZQUEZ

LA TRIFULGA

== DE ==

CA'N COSME

COMEDIA EN TRES ACTES

15

Imprempta Tarragonina

== Méndez Núñez, 5 ==

== 1908 ==

JOSEPH VÁZQUEZ

LA TRIFULGA

== DE ==

CA'N COSME

COMEDIA EN TRES ACTES

Imprempta Tarragonina

== Méndez Núñez, 5 ==

==== 1908 =====

PERSONATGES

- LA JOSEPHA..... *Uns quaranta anys: pagesa ben arreglada, filla de ca'n Cosme y muller de'n Bià.*
- D.ª ROSALÍA..... *Senyora de mitja edat; viuda d'un capità de carrabinés: mare de Rosita y Quimeta.*
- ROSITA..... *22 anys.*
- QUIMETA..... *20 anys, germanas, vestidas ab cert luxó barato, pero sense fer gaire ridicul.*
- SIÓ..... *20 anys, casadeta de fresch, vestida de poble, però lluenta per anar a festa major.*
- COSME..... *50 anys: un bon home y bon propietari; sempre va d'estar per casa; en lo primer acte encara que vagi em manegás de camisa no hi fa res.*
- SENYOR SEDURNÍ. *Passa dels cinquanta; era músich, pero ja no'n fa; portará bigoti y pera un poquet gris y vesteix de senyó.*
- METGE..... *Uns 30 anys; serio, molt amable y afalagador, sense sortir del caràcter formal que té; vestirà americana y usará lentes y bastó, portant una barbata ab punta ben cuidada.*
- JUANITO..... *Jove, rós y aixerit; té quelcóm de romantich; usa vestit clà. barret de palla, bastonet letxuquino, y sobretot molt polit tant en lo modo de ser com en lo parlar.*
- MACARI..... *Jove qu'estudia al seminari: porta un vestit de vellut nou, fosch; camisa planxada ab coll dret y corbateta raquitica, feta al darrera, mostrant sempre'l gafet arrans del clatell boy escapantli del coll, una gorreta ab visera y sabates ab lligáms; es fill de'n Bià y la Josepha.*
- BIÀ..... *Passa de 40 anys: un pagès que s'ha posat lo vestit nou, espardenyas novas y barretina també nova; es lo marit de la Josepha y encare que no tant rich com en Cosme, Deu n'hi dó.*
- BLAY..... *Jove bastant corpulent: porta lo trajo de casarse que's negre fet de pagès senyor; botines boniques, gorra llampant y corbata viva que se l'hà possada per anar a festa; s'ha casat avuy mateix ab la Sió.*
- BARTOMEU..... *Es mosso de la casa; ni jove ni vell.*
- CARTER..... *El carter del poble.*
- MOSSO..... *Mosso.*

Actors que estrenaren ab éxit aquesta comedia en lo Teatre Principal de Tarragona lo día 29 de Novembre de 1905.

JOSEPHA.....	D. ^a Antonia Verdier.
D. ^a ROSALÍA.....	» Enriqueta Guerra.
ROSITA.....	Srta. Elvira Fremont.
QUIMETA.....	» Rosa Gotarredona.
SIÓ.....	Sra. Carme Gandía.
COSME.....	D. Joan Leal.
SENYOR SEDURNÍ.....	» Enrich Guitart.
METGE.....	» Emili Rodríguez.
JUANITO.....	» Eduard Torres.
MACARI.....	» Joseph Baradat.
BIÁ.....	» Carles Vilella.
BLAY.....	» Daniel Castells.
BARTOMEU.....	» Joseph Gavaldá.
CARTER.....	» Joaquim Pijoán.
MOSO.....	» Joan Gabriel.

Som en un poble del camp de Tarragona, que ve a tindre uns dos o tres cents vehins y cada anys per sant Pere celebra la festa major. Hem arribat a la tarde de la vigilia.

ACTE PRIMER

DECORACIÓ: Una entrada gran d'una casa rica del poble; las parets emblanquinadas ab las bigues de blau puijat. Al fons l'entrada de punt rodó y ample que dona al carrer. Ademés portas laterals: la primera de l'esquerra dú a dalt; la segona condueix al estable y las altres comunican ab altres departaments de la planta baixa; cadiras, sachs, gorniments d'animals y eynas de pagés, repartit tot aixó per l'entrada y a gust del director.

ESCENA PRIMERA

La Josepha que escombria l'entrada, y en Bartomeu que, assentat, vá trencant garrofes

JOSEPHA

Jo si que puch ben dir que á casa no hi vinch may, per recreyo.

BARTOMEU

Es que sou treballadora de mena com jo. Miréu: demá's la festa major; donchs, per mi, com si no ho fós.

JOSEPHA

Mira: quant se va casar mon germá la primera vegada, si n'hi va haber de tresbals!... De tot ne vaig haber de ser la comandadora, jo.

BARTOMEU

Oh! es que vos per manistrá casa, ja's veu que sou una arneta.

JOSEPHA

Vé, que mort la jove, y aixó semblava Andorra; gemechs, desganas, l'enterro, el bé; lo forasterám fins rajaba per las parets com si tot se n'anés en goteras... Josepha aquí, Josepha allá,... y després, ajuda a aixugar les llágrimes al Cosme, que, válgam las mevas manyas, si no sens queda mitj *lerb*.

BARTOMEU

Ja devia tenir sentiment, donchs.

JOSEPHA

Prou, però tot vé que passa, y després de déu anys de viudo s'encaparra altre cop, y mira demá farà un any.

BARTOMEU

Oy! que jo vaig entrar de mosso als deu o dotze días que s'havia casat.

JOSEPHA

Donchs mira; tal día com demá, festa major del poble, xi-barri ray com hi havia també, y jo manegantho tot, tot, y ni festa major, ni Sant Pere, ni res per mí.

BARTOMEU

Y enguany que pensaban vindre ab tot descans...

JOSEPHA

Enguany me trovo ab ella malalta, habentme de cuidar altre cop de la casa. Si'l Biá, sempre'm diu, no hi vaigis, que no ho veus que'ts l'escarrás de tots?... Però, qué hi farem, de la casa qu'n n'es fill no se'n pot desfer així com així, veritat?

BARTOMEU

Oy, que's ben cert; per xó no tinguéu pór, no'n vindrán enguany de forasters; ja se n'ha cuidat l'amo de que no'n compareixin. L'hi he sentit dir, que no ha convidat a ningú.

JOSEPHA

Donchs a mí no m'ha convidat pás, y soch aquí.

BARTOMEU

Ves, ves, que diéu ara: vos sou de casa, y no n'hi faréu poch de servey encare.

JOSEPHA

Calla, que baixan.

ESCENA II

Indicats, en Cosme y'l Metje. La Josepha ja ha acabat de escombrar y's reuneix ab ells dos, que surten per la primera esquerra.

METGE

Donchs, si senyor.

JOSEPHA

Què li sembla, senyor Metge?

METGE

No hi ha que alarmarse; podém estar tranquils.

COSME

Assossegada be ho está.

JOSEPHA

Peró, vaja...

METGE

No s'ha presentat cap síntoma; encare podria ser que no fós l'hora; de totas maneras no hi fá res que'ns preparém.

COSME

Al menys tot anés bé.

JOSEPHA

Xich, xich, no't capfiquis, que's clá que si arriba'l cás ne sortirém, y ab alegría, oy?

METGE

Prou! Vaja, tornaré aviat, senyor Cosme, y ja li dich pit y amunt, que lo que vingui ha de ser molt natural. Passiobé Josepha; servidor, senyor Cosme.

JOSEPHA

Estigui bonet. (*Despedintse del Metje*).

COSME

No trigui a vindre.

METGE

No's dongui quimera: avant. (*Sent va pel fondo*).

ESCENA III

Indicats, menys lo Metje

JOSEPHA

Y tu, que't cuidis també, ho sents? Semblas un pollastret sense agallas; ves si caurás malalt; no t'espantis germá, que aquí estich pera ajudarte,

COSME

Jo ray, dóna, jo ray.

JOSEPHA

Peró, cuidat. ¿Que ja has dinat bé, avuy?

COSME

Vaya una pregunta! Que no ho sabs que, gracias a Deu, tinch la panxa feta a prova de bomba?

BARTOMEU

Aixó sí que es veritat, y que menja mes éll que la *castanya* y la *mora* plegadas.

JOSEPHA

Pit, pit, germá.

COSME

Com un caball lo tinch, però aixó no vol dir que no passi estonas ab engunia.

JOSEPHA

Qui hi há, ara, dalt?

COSME

L'Antonia que li acaba de donar la medicina.

JOSEPHA

No hi faig pas falta?

COSME

Cá, no ho crech.

JOSEPHA

Escolta; en Biá y en Macari ja hem disposat que's quedin a cá la Marieta. Veurás; aquí no estém per tráfechs, per mes qu'ells no fan ni fum, saps?

COSME

Aixó com tú compreguis; arréglat.

JOSEPHA

Ara no mes caldría que comparegués gent, forsa gent, com cada any. Ja ho sabs bé que ta cuynada no vindrá, oy?

COSME

No ho voldría pas, creume. ¿Y com t'ho manegas, vejám, en cas que?...

BARTOMEU

Me vol creure a mi, ... no hi som tots a casa? donchs, tanqui. (*Alsantse y endressant las senallas*).

COSME

De vindre, haurian avisat, y com que no he convidat a ningú, sobre tot per ella, la Rosalia, ja'm puch tapar las orellas: que si som o no som familia, que naps y cols; però, bá, bá, no estich per amoinos, prou ne tinch. Me'n vaig dalt, eh?

JOSEPHA

Ja hi aniré, jo.

COSME

Quin cás mes apurat.

JOSEPHA

Be, home, be; com que no t'hi has trovat may, ara't sembla molt mes alta aquesta montanya: no t'espantis.

COSME

Preguém a Deu que no tinguém hostes.

BARTOMEU

Soch dins l'estable, si'm necessita.

COSME

Peró no't moguis de casa per rés; que si venia'l cas, ¿oy tú, Josepa?

JOSEPHA

Val mes una dona que cent homes de seny, en una manio-bra així!

BARTOMEU

Be, donchs, ja ho sab. (*Se n'entra*).

ESCENA IV

Cosme y Josepha

COSME

Enguany a ca'n Cosme no hi ha refugi per ningú: la festa major s'ha igualit aquí. Que'ns perdonin los forasters, oy?

JOSEPHA

No t'apuris: que tot vagi en gracia de Deu hem de desitjar.

COSME

Per xó, lo teu home y'l noy demá'ls vuy a taula, ho sents?

JOSEPHA

Ja t'he dit que son a cá la Marieta. No hi vull ningú aquí.

COSME

Vols dir, dóna?

JOSEPHA

Avuy, demá y fins que la teva dona no surti del tot, aquí casa, no'ens enredém: després en Biá ja sabs com es, y en Macari certes cosas no convé que las olori d'aprop. Ay, Cosme quin capellá surtirá! Si'l vegessis quina vocació té al estudi; si mossén Benet no se'n veu d'haberlo encaminat a la carrera! ¡Creu; sortirá un sant!

COSME

Tant debó que pugués dir, tinch un nebot canonge.

JOSEPHA

¡Ca! no s'hi parará aquí, Cosme!

COSME

Vols dir, Josepha.

JOSEPHA

Ell vol ser peix grós.

COSME

Llástima que's digui Macari.

JOSEPHA

Perque? ¡Ay, ay!

COSME

Que vols que't digui: trovo que no fá aquet nom per peix grós.

JOSEPHA

Tant se val aixó; los peixos grosos, tots son *lustrisimos* y altres noblesas; pe'l nóm no'ls anomenan may.

ESCENA V

Indicats y'l Carter qu'entra em un feix de cartas y cartera

CARTER

¡Ey!

COSME

Qué hi ha de nou, Boy?

CARTER

Me sembla que tinch una carta que os haig d'entregar.

COSME

Vinga.

CARTER

Que no teniu hostes?

JOSEPHA

No pas enguany.

CARTER

Donchs, y vós?... Be, si, vaja; vos com si no ho fossiu forastera.

COSME

Veyám si la trovarás.

CARTER

Com que fá tres o quatre dias que la tinch.

JOSEPHA

Tres o quatre dias? ¡Vos si que ho arregleu bé, com hi ha món!

CARTER

Oh! aixó ray! Devegadas una carta ha rodat quinze dias per casa; no me'n recordo, o no'm ve a tom donarla; pero tant se val, no hi miro prim!

JOSEPHA

Y no us diu res lo govern?

CARTER

Se veu que tampoch mira prim. Oh! potsér no la porto ara.
(*Buscantla per entre las altres*).

COSME

Donchs a buscarla, jo't flich! Vaya una deixadesa!

JOSEPHA

Aixó no's pot abonar.

CARTER

Calleu! Veyéu, si es aquesta! (*Dantli la carta*).

COSME

(*Llegint.*) Sr. D. Cosme Bofarull. Si que ho es.

CARTER

Veyám llegiula; veuréu com al cap de vall no hi haurá res que valgui la pena.

JOSEPHA

Aneu, aneu en nóm de Deu.

CARTER

Llegiu, home.

COSME

Espérat! Tampoch hi deus mirar prim en enterarte del que no't pertoca.

JOSEPHA

Ja estéu llest ¡au!

CARTER

De més cremats n'hi vist, ¡Vatualisto! ¡per una carta... Avant! (*Se'n va*).

ESCENA VI

Cosme y Josepha

JOSEPHA

Si que teniu un carter ben galdós, en bona fé.

COSME

Es de la Rosalía, ma cunyada.

JOSEPHA

Bó, ja estich ab un ay! Qué diu?

COSME

Calla, calla, no'ns alarmém; no, no venen.

JOSEPHA

Millór.

COSME

(*Llegint.*) «Este año nos dispensarás. Rosita está muy encostipada y nos és imposible venir á fiesta mayor». Ja ho sents? (*Se guarda la carta*)

JOSEPHA

Ni pintat; y no't creguis, m'atipa molt a mi ta cunyada. Ja es ben diferenta de la teva dóna, tant com de la nit al dia, y sobretot las nenas, semblan mira y no'm tocks; fugiu las marquesas.

COSME

Dona... dona...

JOSEPHA

Es que's pot dir aquí y a atot arreu; semblan las embafadas, totas tres, mare y fillas. Vaja, no lligarian ab mí.

COSME

Bé ho sé prou; pero que hi vols fer? Son de vila gran y están criadas d'altre manera.

JOSEPHA

Pero, veus, la teva dóna, tant senzilla, tant ben enrahonada; be ho és també de vila. Vaja, per mes que diguis, no ho semblan germanas.

COSME

Tot lo que vulguis, però ho son.

ESCENA VII

Dits, lo senyor Sedurní ab maleta

SEDURNÍ

Deu los quart. Com están?

COSME

Vatua, lo senyor Sedurní!

SEDURNÍ

Lo mateix. Xóquila. (*Se donan las mans*).

JOSEPHA

¡Bó!

COSME

Ay, carát!

SEDURNÍ

Y que tal senyora Josepha, que tal?

JOSEPHA

Miri, ja ho pot veurer.

COSME

Qui había de pensar en vosté a n'aquestas horas?

SEDURNÍ

Sempre'm recordo jo dels amichs, y després a n'aquesta casa jo hi tinch un afecte entranyable.

COSME

Aixó ens agrada.

SEDURNÍ

De quant jo anava pe'l mon formant part de las coblas de embalat, de totas las casas d'allotjament aquesta era la meva predilecta. Ja ho veu senyora Josepha las sorts cambian, y aquells esbufechs que pegaba per guanyarme las garrofas ab lo fiscorn, ja son lluny.

JOSEPHA

Es dir, donchs, que ha deixat de tocar l'instrument?

COSME

Que no ho sabs? Va treure la rifa.

JOSEPHA

Ah! vetaqui, donchs.

SEDURNÍ

Si, senyora. Aixó y algún negociet que'm proporciono, em produeix una renteta que ja n'hi ha prou pera no fer la vida de bohemi.

COSME

Tant trempat y enrahonador qu'era. ¡Ay carám de senyor Sedurní!

JOSEPHA

Prou que ho sé lo que'ns feya riurer.

COSME

Ja se sabia. A taula quan menos se n'adonavam, ens enjogava un discurs.

JOSEPHA

Ab la copa a la má, ens deya... uns...

SEEURNÍ

Brindis.

JOSEPHA

Aixó mateix, y per l'un per l'altre y tot anava en renou.

SEDURNÍ

Donchs jo pensant en aquells dias, en aquells recorts felissos, dich y calculo: vint y nou, Sant Pere; aquella aygua fresca; aquells camps deliciosos; la taula, sobretot la taula; má a la taquilla, peu al estribo y ¡au! depressa, xiula carril, xiula y corre, que a ca'n Cosme hi falta gent, y aquí'm tenen.

COSME

Be, home, be.

SEDURNÍ

Donchs, y vosté sense novedat, ¿oy? ¡Deu tingui al cel aquella santa esposa que crudel enfermetat va arrebatarlhi per sempre! ¡Pobre senyora Tecla!

COSME

Ja ho pot ben dir.

SEDURNÍ

Pero 'ls anys vénen als pesars; aixó no vol di que vosté no hagi conservat el record mantenintse fidel al adagi que diu: «Una dona y un Deu».

COSME

Aixó, no senyor, no.

SEDURNÍ

Qué vol dir?

COSME

Que precisamént demá farà un any...

SEDURNÍ

S'ha tornat a casar, potser?

COSME

Sí, senyor, sí.

SEDURNI

Fill, deixémlo está l'adagi; cada hu fá lo que li convé. ¿Y ahont es ara la seva muller? Vull conèixela; preséntimela.

JOSEPHA

Está malalta.

COSME

Tant.

SEDURNI

Y es de cuidado?

JOSEPHA

No ho sabém.

SEDURNI

De totes manéras em congratularé de coneixela y oferirli els meus respectes. Senyor Cosme; jo a casa de vosté no'm permeteré'l luxu de gastar cumpliments.

COSME

Aixó de cap manera.

SEDURNÍ

Així, donchs, desitjaria cambiarme de roba y rentarme una mica.

COSME

Aixó ray! ¡Bartomeu! (*cribantlo*).

SEDURNÍ

La senyora Josepha! (*Amanyagantla*).

JOSEPHA

Ja ho veu!

ESCENA VIII

Dits, Bartomeu, que surt

BARTOMEU

Que'm cridava?

COSME

Si. Acompanya al senyor a dalt al cuarto de la golfa y pújali aigua.

SEDURNÍ

Ola, ola! Aquest mosso per mi es nou. ¿Com vos dieu?

BARTOMEU

Bartomeu Grill. per servirlo.

COSME

Ves, acompanyal; prenli la maleta. Vagi, vagi, senyor Sedurní.

BARTOMEU

Senyor Sedurni... me sembla que l'he sentit anomenar a vosté.

SEDURNÍ

Tot podria ser.

BARTOMEU

Senyor Sedurní!, ah, que és aquell músich tan xerraire que devegades diuen?

COSME

Y ara!

JOSEPHA

Poca solta!

SEDURNÍ

Si, mestre, si que ho soch. Té, aquí tens un cigarro porque veig que gastas franquesa. (*Dantli un puro*).

COSME

Com hi ha mon!...

BARTOMEU

Gracias.

SEDURNÍ

Passa, passa; soch ab vosté desseguida.

COSME

Vagi, vagi. (*Surten 2.ª dreta*).

ESCENA IX

Josepha y Cosme

JOSEPHA

Y ara, que n'hem de fer d'aquet?

COSME

Ens ha malmés la guitarra! ¿Qui li diu que se'n vagi? Més m'hauria estimat perdre cinch duros.

JOSEPHA

D'ahont radiable li haurá sortit l'acudit de vindre? Ja veurás, ja li diré jo que se'n vagi.

COSME

No, dóna, nó, no fem cap mal paper. Mira: aquest ray, mentres sigui sol. Y potser dalt a la golfa's fondrá com una candela ab la xafagor que hi há.

JOSEPHA

Malvinatje, l'home, vés.

COSME

Donchs que hi vols fer? Aném, aném a dalt que fa estona que'ns entretenen y...

BARTOMEU

(*Surtint.*) No'n demana pocas de cosas aquell senyor.

COSME

Que vol?

BARTOMEU

Sabó, tovallola, mirall; s'ha assentat demunt del llit provant si era tou; ha dit perquè no hi había *sunyé*, y per últim diu, amanéixem breñar que ja baixo.

COSME

Y qué li has dit, tú?

BARTOMEU

Jo? *bueno*.

COSME

Bueno, donchs.

JOSEPHA

Donchs, *bueno*.

ESCENA X

Dits, y entrant pe'l fondo D.ª Rosalia, Rosita, Quimeta, aquestas dugas ensombreradas; Juanito molt lexuguino, vestit d'istiu, y un Mosso ab maleta y capsas.

ROSALÍA

Ja som aquí.

COSME

Válgam sant Alex!

JOSEPHA

Bona l'hem feta.

NOYAS

Que tal oncle, que tal?

JUANITO

Deu me'l guart.

COSME

Be, noyas, be.

ROSALÍA

Oy que no hi pensavas, veritat? Devías rebre la carta?

COSME

Avuy; ara l'he rebuda, y no'm creya...

ROSALÍA

No va sé rés, ¿sabs?, una mica d'indisposició d'aquesta. Ja veurás ens hem determinat avuy mateix.

ROSITA

Hem pujat ab las tartanas.

ROSALÍA

Josepha, que tal? Y'l teu home que no es per aquí?

JOSEPHA

Tots hi som!

ROSALÍA

Tens rahó! El noy, anánt estudiant, eh? Ah! mira Cosme, Te presento'l *pollo* de la Rosita, jove molt instruit y que té ganas de casarse depressa.

COSME

Ay, carám de jove.

JUANITO

Servidor de vosté: Juanito Picapoll, periodista, o mes ben dit, colaborador del setmanari popular *El Rio-Tinto*.

COSME

Ay, carám de jove! Y's vol casar depressa, oy?

JUANITO

Tant com depressa, ja veurá... un dia o altre...

COSME

Ay, carát de jove.

JOSEPHA

Quin mico mes ben tret.

MOSSO

Bé, ahont ho deixo aixó?

ROSALÍA

Ay, ves que distreta!

NOYAS

Porti, porti .. (*Li van prenent las cosas*).

ROSALÍA

Aquí mateix; en qualsevol puesto. Cosme, donali una peseta, corre.

JOSEPHA

Ja comensém.

MOSSO

Vaja, gracias. (*Se'n va*).

ROSALÍA

Y l'Agna? Ahont es l'Agna?

COSME

Está malalta.

ROSALÍA

Malalta? Que jeu?

COSME

Mes de vuit dias que's al llit.

ROSALÍA

Ay, pobre germana meva! Donchs que té? No m'ho sabiau escriure?

JOSEPHA

Be, dona, be, no t'acaloris.

ROSALÍA

Ja deus haber sigut tú la que no ha volgut que se m'es-crigués!

JOSEPHA

Y ara, xica, que t'has cregut! Si ho sabia tant com tú.

ROSALÍA

Nenas, au! a veure la tía; que no ho sentiu que está mala!

COSME

Bé, no'ns acabis de trasbalsar ab lo teu afany.

NOYAS

Aném mamá, aném a véurela.

ROSALIA

Cuitém, cuitém! ¡Ay, pobre Agna! Vaja qu'aixó no ho has fet bé. Enviant quatre ratllas, ens tenias aquí totas tres al acté.

COSME

No s'hi dona en tot; després la Josepha...

ROSALÍA

Qué Josepha! Que m'esplicas de la Josepha! ¡Jo era la indicada!

JOSEPHA

Fugiu.

ROSALÍA

Nenas, aném; treyouse'l sombrero, correu. ¡Hauriau de pendre alguna cosa!

QUIMETA

No, tant se val!

JUANITO

No s'amohini.

ROSALÍA

Sí, fillas, sí. ¡Mira Cosme, dóna quartos al Bartomeu que vagi a buscar refrescos; qualsevol cosa. ¡Ay, pobre germana! Aném. (*Entra seguida de las noyas*).

ESCENA XI

Josepha, Cosme, Juanito, Bartomeu

JOSEPHA

Me sembla que estás fresch, Cosme.

COSME

Mare de Deu! Mare de Deu!

JUANITO

Te'l genit molt viu la senyora Rosalia.

COSME

Puja, puja Josepha, puja, que enrahonarém. (*Se'n vá*)

JUANITO

Per xó no's creguin, te molt bon cor.

JOSEPHA

Bartomeu ves que diu aquest jove. (*Se'n vá seguint al Cosme*).

ESCENA XII

Bartomeu, Juanito y aviat Sedurni

BARTOMEU

Donchs, que deya?

JUANITO

Vostè deu ser un mosso de la casa?

BARTOMEU

Si, senyor.

JUANITO

Deu ser una bona casa aquesta, oy?

BARTOMEU

Que l'hi diré jo; bona; no fá molt que ván haber d'apuntalar tota la part del darrerra.

JUANITO

No, no es aixó lo que vull dir. Si es casa d'interessos.

SEDURNÍ

(Entra en trage d'estiu.) Bueno, ja m'he cambiat la indumentaria. Hola! molt senyor meu! Que es parent de la familia Cosme, vosté?

JUANITO

No, senyor, es dir, soch un parent en perspectiva.

BARTOMEU

Es foraster per ara, com vosté.

SEDURNÍ

Ja, ja, ja! entençh!

JUANITO

Jo aspiro, mediant un impuls del cor, a casarme ab una neboda del senyor Cosme.

SEDURNÍ

Me n'alegro moltíssim, servidor de... *(Dantse las mans).*

ESCENA XIII

Dits, en Biá y Macari. Biá de pagés arreglat, ab barretina y Macari son fill estudia al seminari.

BIÁ

Bon'hora tinguém.

BARTOMEU

Ola, Biá.

BIÁ

Qui son aquets senyors?

SEDURNÍ

Biá, home, que no'm coneixeu?

BIÀ

Senyor Sedurní, batua'l mon! Qui se n'habia de recordar!
¿Que ha vingut ab la cobla?

BARTOMEU

Cá! Diu que se li vá tapar la gola al fiscorn.

JUANITO

Ah! vosté es músich?

SEDURNÍ

Ex, jove; *ex* músich.

BARTOMEU

Es retirat y es rich.

SEDURNÍ

No, rich, no; un passamentet.

BIÀ

Y aquest deu ser lo seu xich?

JUANITO

No senyor, no. No soch fill de ningú.

BIÀ

Aixó si que ho trovo estrany.

MACARI

¡Ja, ja, ja!

JUANITO

Bé, vull dir qu'els meus pares no hi son aquí. Jo soch foraster ¿sab? sinó que he vingut ab la família de la senyora que te'l senyor Cosme.

BIÀ

Es un rellogat, vaja.

BARTOMEU

Aixó.

JUANITO

No, senyor; no soch cap rellogat, porque tinch relacions ab la nevoda del amo de la casa; vull dir ab la Rosita, la gran, ¿m'entenen?

BIÀ

Ah, vaja, y'l portan de remolch.

JUANITO

Tampoch, home.

BIÀ

Bé, tant se val; fa la mona, baja. Vina Macari, no te'n donguis vergonya, ¡Au! féuse companys. Es lo noy.

SEDURNÍ

(*Ficsantse be en Macari.*) Carám, es un home!

MACARI

Si, senyor, sino qu'estudio quart any de llatí.

JUANITO

Ah! vol ser sacerdot? bona carrera! Jo l'hí alabo'l gust.

SEDURNÍ

Vosté ja la deu tenir feta, oy?

JUANITO

Soch periodista, home, y me n'alegro que vosté sigui músich perque deu tenir algunas nocionetes d'art; jo també tinch els meus ribets d'artista; toco una micota el piano y pinto acuarelas.

BARTOMEU

Pinta?

JUANITO

Faig una mica de cada cosa.

BIÀ

Un mort de fam segur, ab tants oficis.

JUANITO

Jo l'hi diré; mort de fam encare nó, perque tinch una renta de tres pessetonas diarias, y a més, tinch algo de poeta, també.

MACARI

Fa versos?

JUANITO

Si; pero'l meu fort son els articles literaris que avuy no'm donan; però miri, per aquí's comensa. Per ara, ja soch col·laborador, es dir, crònista d'un setmanari popular.

SEDURNÍ

Com se titula?

JUANITO

El Rio Tinto.

SEDURNÍ

No l'he sentit anomenar may. Hi deu fe'ls articles de fondo?

JUANITO

No; pero'ls faré.

SEDURNÍ

Ah! si qu'ha dit qu'era'l redactor! Y déu ser l'artistich, oy?

JUANITO

Per ara tampoch, per més que a mi m'entussiasmi tant l'art. Soch el cronista que faig las desgracias.

BIÁ

Recristo! Y ja n'hi deixan fer?

JUANITO

No ho entén. Vull dir que poso los accidents que passen

BIÁ

Bona tunyina, accidents.

ESCENA XIV

Dits, Rosita y Quimeta

NOYAS

Ja hem vista la tia! Ja la hem vista!

ROSITA

Pobreta, que decaiguda.

SEDURNÍ

Oh! magníficas *pollitas*.

QUIMETA

Gracies.

SEDURNÍ

Aquestas son las nevodas? (*Al Bartomeu*).

BIÁ

Hola, pubillas; que tal?

ROSITA

Senyor Sebastiá, bé; y en Macari?

MACARI

Soch aquí, mireume. (*Hi van*).

NOYAS

Que tal? Que tal?

MACARI

Se fa molt maca Quimeta!

QUIMETA

Vol dir?, no'm fassi riurer!

BIÁ

Bé, senyor Sedurní, bé; haurém d'anar a fer petar la xerradeta!

BARTOMEU

Biá, si acás me necessitan, un crit, eh! Soch aquí al costat a ca la Tuyas.

SEDURNÍ

Escolta: que no l'hi has parlat d'alló a ton amo?

BARTOMEU

Prou, prou, però m'ha contestat, que *bueno*.

JUANITO

Veyám si farás cosas al sarau, eh? No't comprometis ab ningú.

ROSITA

Es que no's pot ser tampoch desagrada, sabs?

QUIMETA

Deixis de requiebros home. Que no té por de pecar?

MACARI

Jo no'm puch dir de mentidas; y si jo no li deya que es maca ho fora una mentida. Ves si no ho és, y forsa maca!

ESCENA XV

Dits y Metge

METGE

Bonas tardes.

BIÀ

Hola, senyor Metge.

METGE

Quanta gent; com se coneix que a cá'n Cosme es tradicional arreplegarse hostes per la festa major del poble. Llástima que la senyora Agna tant complerta y amable no estigui per fer los honors de la casa.

ROSITA

La tía.

METGE

Tía de vosté?, no tenia'l gust de coneixeli una nevoda tant bonica. Y aquella altre senyoreta deu ser germana de vosté, segú.

ROSITA

Si, senyor.

METGE

No menten ni la bellesa de vosté ni de la seva germana; idénticas en figura, idénticas en l'aire delicat.

BIÀ

Miri, aquest es lo senyor Sedurní molt conegut de la casa.

SEDURNÍ

Si, anys enrera hi venia sovint, aquí.

BIÀ

Tocaba'l fiscorn, sab? però va treure la rifa y á n'el instrument se l'hi va entreveçar una nosa de billets de banch a la gola.

METGE

Ditxós vosté. Tant de gust en coneixel: soch el metge del poble y pot manar.

SEDURNÍ

Gracias, moltas gracias.

METGE

Y el jove, potser es fill de vosté?

JUANITO

No, nó; me xoca aixó.

BIÁ

Cá! també m'ho pensaba yo. Aquest es un que fa desgracias y cura accidents, y que ho se jo lo que fa!

JUANITO

No, senyor, no, no se'l cregui; no hi entén éll e n aixó. Soch Juanito Picapoll, redactor del setmanari *Rio Tinto*.

METGE

Molt senyor meu. (*Encaixant*).

JUANITO

He vingut ab aquestas senyoretas, ab las que hi finch amistat, sab?

METGE

Ja!

MACARI

Y diu que festeixa ab la Rosita.

BIÁ

Noy, tu *xitón* en qüestió de festeixos.

SEDURNÍ

Es que l'hi xoca, home.

BIÁ

Es que ja no'l volia deixar vindre jo; que ja'l conech jo a n'aquet mano.

SEDURNÍ

Aném, aném, deixém als joves ab las jovas que escapin com millor els escaigui.

BIÁ

Com vulgui. Bueno, ara ja's coneixen; no mes falta que feu forsa bondat mentres nosaltres som fóra. (*Es disposan a marxar y surt Rosalia*).

ESCENA XVI

Dits y Rosalia

ROSALÍA

Que no anéu a brenar, noyas?

SEDURNÍ

Carám, quina dóna mes caya!

BIÁ

Aném.

ROSALÍA

Ah! dispensi! (*al Metge.*) Hola Biá! y tu Macariet?

BIÁ

Trempat com un jinjol jo.

MACARI

Molt bé, senyora Rosalia.

SEDURNÍ

Aquesta es la mare de las xicotas; la cunyada del senyor Cosme? (*Mientras tant los altres se saludan.*)

BIÁ

Si; aném.

SEDURNÍ

Esperis, home, que aixó á primer cop de vista ja trastoca. Si tant de goig fa la mare com las fillas! Si aixó enlluerna, diable!

ROSALÍA

No ho sabia que tinguessin un Metge tant jove. ¡Vaja, celebros molt! Sabia que l'havian cambiat, pero vaja han fet bé; sempre es millor, y hi ha més ganas de trevallar, de ferse popular.

JUANITO

Y sobre tot, deya molt bé; la joventut te mes aspiracions, mes forsa y mes... mes forsa...

METGE

Senyora, té dugas noyas, dugas rosas...

JUANITO

Frescas com unas rosas.

ROSALÍA

Juanito poch soroll, eh? Contestéu noyas als *halagos* del senyor metge.

NOYAS

Gracias, molts gracias. (*La colocació es la següent: Macari, Quimeta, Rosita, Metge, Rosalia, Juanito, Biá y senyor Sedurní*).

SEDURNÍ

Es dir que es viuda d'un capitá...

BIÁ

... De carrabiners.

SEDURNÍ

Preséntimhi, home, presentimhi.

BIÁ

Bé prou que xerrarán; aném.

SEDURNÍ

No; ara no'm vull moure, preséntimhi.

BIÁ

¡Mare de Deu! D'aixó, Rosalia, que no te n'has adonat de aquest? Tu no'l coneixes?

ROSALÍA

Ah! dispensi.

SEDURNÍ

Vosté no té l'honor de coneixem, ni jo tampoch a vosté no mes per referencia.

ROSALÍA

Será un conegut de'n Cosme, veritat?

BIÁ

Y de molts anys que'l coneixen! Temps enrera cada festa major, aquí casa era lo capdansér de tota la broma. Venia ab la cobla. (*Macari parla'm la Quimeta, Metge, Rosita y Juanito, també forman un grupo*).

SEDURNÍ

Me dich Celedoni Sedurní, visch a Vilanova, solet, com un rovellonet aïslat; no tinch parents que'm voltin per cap cantó.

ROSALÍA

Si que es llástima. Deu sér viudo, aixis?

SEDURNÍ

Soltér, soltér, senyora.

BIÁ

Peró sempre se l'ha buscat per l'ombra'l plaga.

SEDURNÍ

Dexil dir, deixil dir.

BIÁ

Y va treure la rifa.

ROSALÍA

Si?

JUANITO

Y es artista. (*Acostantse al grupo*).

SEDURNÍ

Oh! Era la meva professió.

JUANITO

La mes noble, la mes sentimental; la música, no n'hi há cap més: es art diví.

MACARI

Es la mare la que ho vol, y com que jo soch molt creyent.

QUIMETA

Es el seu deber.

MACARI

A vosté també la creuria depressa, no's cregui. (*A la Rosita l'hi cau'l bano*).

METGE

No's molesti: tingui. (*Recullintlo y donantli*).

ROSITA

Gracias. Es molt atent.

METGE

No serho ab una noya com vosté, fora una heretgia.

SEDURNÍ

Oh, senyora Rosalia; vosté'm confón ab tanta mira.

BIÀ

Es que li fa goig alló de la rifa, home.

ROSALÍA

Bià per l'amor de Deu; no sigui inconvenient.

SEDURNÌ

Deixil dir.

ESCENA XVII

Dits y Cosme

COSME

Donchs, que fa senyor Metge, que no puja?

METGE

Si, si, si, si: desseguida. Estaba passant un rato de gloria conversant ab aquesta senyoreta.

ROSALÍA

Que ben dit!

JUANITO

Pensi, senyor meu, que está promesa...

ROSALÍA

Psit, que callém; entrebancarse segòns com, Juanito, no está bé.

JUANITO

Peró... no veu?...

ROSALÍA

Demostri que es ben educat, home, y no comensi a ser enfadós.

METGE

No, no ho prengui a mal, que no val la pena. Ho sentiria que s'hagués molestat, jove.

ROSALÍA

No, no, deixil está... Es una miqueta de celos, sab: ja passa.

BIÀ

No aniria malament que se'l rifés de debó, prenentli la xicot a.

METGE

No, aixó ni'en broma vull que ho digui.

COSME

Deixis de rahóns, senyors Metge. Aném, aném a veure la malalta.

METGE

Si, si, es veritat. Rosita, passiobé! per mí serà un plaer molt grant, poguerli oferir un wals aquesta nit al embalat, ab permís del jove s'entén. No s'enfadi Picapoll, no s'enfadi. Senyora, la felicito cordialment per ser la mare de tanta riquesa. Aném, senyor Cosme, aném a veure la malalta.

ESCENA XVIII

Dits, menys Cosme y Metge

BIÀ

Au, senyor Sedurní, qu'hem de matá'l cuch.

ROSALÍA

Ja l'he hagut de reptár no sé quants cops, Juanito.

ROSITA

Pero mamá, també!...

JUANITO

Senyora Rosalia, vosté voldria tindrem per un fil, que no bellugués y gens que vosté l'estirés amunt o avall.

BIÀ

Macari, si ta mare't veu te penja.

ROSALÍA

Pobre, no fá cap mal.

MACARI

Pare, es que la Quimeta es molt maca y m'agrada la seva palicà.

BIÀ

Ay, ay, ay! quin capellá, si no t'esmenas!

SEDURNÍ

Aquet minyó'm sembla que ja tria la figuera per penjarhi els hàbits.

BIÁ

Vinam aquí.

MACARI

Carám; ja vinch, ¿veu? (*No's mou.*)

SEDURNÍ

¡Oh! senyora Rosalía; tornant al nostre assumpto, poch em pensaba tenir una diada tant felís en aquest reconet de mon, perquè veurerla y tenir lo gust de parlarli, ho es una felicitat; cregui.

ROSALÍA

Oh! no'm fassi riure per l'amor de Deu, senyor Sedurní, que no m'escauen ja'ls requiebros.

SEDURNÍ

Vol dir, que hauriam d'anar al positiu?

ROSALÍA

No, no dich tant, no dich tant, home de Nostre Senyor...

QUIMETA

Veu; donchs s'equivoca Senyor Sebastiá; no més m'ha parlat en llatí, cregui.

BIÁ

Ab uns ulls com bassetges, oy? qui no'l conegui que'l compri.

JUANITO

Ja ho he vist ja, ab quina inteció t'ha plegat lo vano.

ROSITA

Donchs, perquè no ho feyas tú, veyám?

SEDURNÍ

No senten una calor horrosa aquí?

ROSALÍA

Oy! si som uns tontos; podriam seure al carrer.

SEDURNÍ

Just; rotllet a la fresqueta.

ROSALÍA

Cadiras, noyas.

SEDURNÍ

Oh! no's molestin! (*Van agafant cadiras.*)

BIÀ

Que volen fer?

SEDURNÍ

Seure a la fresca.

ROSALÍA

Al carrer, home, al carrer. Si déu ser una delícia. (*Tots agafan cadiras y surten.*)

BIÀ

Ja hi ha pedrissos per nosaltres.

ROSALÍA

(*A Rosita.*) Noya, el senyor Metge es molt simpàtic y elegant: ficsathi.

BIÀ

¡Au! tothóm a fora, y tú...

ROSALÍA

Pobret! Quimeta, ¡au! sortiu. (*Mestres tant Sedurni ha tret cadiras a fora al carrer y van sortint, y s'els veu que fan rotllet a davant de la porta.—Rosalia y Sedurni s'assentaran al mitj. Bià com si fos al pedris no's veurá, y els altres distribuïts com sembli millor.*)

SEDURNÍ

Aixó ja és una altre cosa.

ROSALÍA

Ay filla, enamora!

JUANITO

Vaja, no hi há com a l'estiu: l'estiu es la bellesa de la vida; l'estiu tot es plé de poesia; l'estiu.

BIÀ

Tota cuca viu al istiu.

ESCENA XIX

Indicats a fora y Josepha, Cosme y Metge que surten

JOSEPHA

Ay, ay, que desembrassat. Ah! son al carrer.

METGE

Bé, ja ho sabeu; previnguts y al aguait, que d'un moment a l'altre...

COSME

El cridarém desseguida.

METGE

Sobre tot, poch amoino.

COSME

Y vosté creu que aixó es evident?

METGE

Ha arribat l'hora. Vaja, passinθο bé. La Tuyas, eh? la Tuyas.

COSME—JOSEPHA

Si, si, no perdi cuidado. *(Lo Metge's dirigeix a la porta; la Rosalia'l veu, s'alsa y vé a trobarlo vora la porta.)*

ROSALIA

Ay, el senyor Metje: veyám que diu de l'Agna! ¿Qué fa, senyor Metge?

METGE

Lo senyor Cosme li dirá. Y la Rosita?

ROSALIA

Mirisela aqui fóra. Noya, mira què't vol saludá'l jove. *(Surten fora y enraonan; s'els sentirá riure y discutir sense que destorbin el diálech de la Josepha y Cosme que son a primer terme.)*

JOSEPHA

Nada, nada; fora tota aquesta gent. Els hi cantas clar, veurán la tribulació y se n'anirán tots.

COSME

Y com els hi fas entendre, Mare de Deu! Mare de Deu!

JOSEPHA

Ja t'ho dich clar, ben clar, sense embuts. Ja ho veurán ells que la cosa es delicada. Si ta cunyada's vol quedar, bueno; pero las noyas y tots los demás fóra, que se la campin. No hi ha altre remey; y després que'l Metge recomana tranquilat; y quan sigui, no estarém per res. Si, si, no hi ha altre remey! Cridémlos!

COSME

Tens rahó. Vaig a cridals. *(Lo Metge's despedeix.)* Cállla que'l Metge se'n vá.

Despido dels de fora al Metge: Passiobé, estigui bonet, bonas tardes, etc.

COSME

(*Crida que entrin. Entran.*) Rosalia, senyors, entrin, entrin. Els tenim de dar una noticia.

ROSALIA

Si, digas, corra, estich ab ansia, Que fá l'Aгна?

TOTS

Que es aixó? Vinga. Parli.

JOSEPHA

En Macari que se'n vagi que no l'hi está be, escoltar.

ROSALIA

Tant se val, dona, no veus que está distret ab la Quimeta!

JOSEPHA

Com s'entent, Macari? Vina aquí. (*Vá a buscarlo posantlo al seu costat.*) Poca vergonya! Ahont s'has vist aquí enrahonar ab noyas?

ROSALIA

Fugiu que se'l menjarán.

JOSEPHA

Cada hú, pensa com vol, y veurás, deixémho corre... Cosme, parla.

COSME

Senyors; per mi tot el meu goig, tot lo meu orgull, es, estat y será que la festa...

ROSALIA

Donchs, y de la meva germana?

COSME

Ja veurás; aquí a casa, la festa...

JOSEPHA

Que t'empatollas de la festa? Párlalshi clar, desseguida.

ROSALIA

Vá...

NOYAS

La tia...

ESCENA XX

Indicats y Blay y la Sió

BLAY

Que Déu hi sigui!

COSME

Qui hi ha?

BLAY

Ah! miratel! deu ser aquet l'oncle! Si, si, qu'ho es l'oncle Cosme. Entra Sió.

JOSEPHA

Un altre allotjat?

BIÁ

Qui son aquets!

BLAY

Que no'm coneix, oncle Cosme? Soch en Blay, lo seu nevet! Entra Sió, no te'n donguis vergonya. Es la meva dona; d'avuy que ho és.

COSME

Noy no'm vens present.

BLAY

Vos tampoch a mi, però l'he conegut desseguida. Va que té parents a Vilarrodona?

COSME

Si.

BLAY

Va que la seva primera dona n'era d'allà?

COSME

Si que n'era.

BLAY

Soch en Blay, el fill de la Sussina, germana de la tia Tecla.

COSME Y JOSEPHA

Are, are!

BLAY

Y si home, y sí.

JOSEPHA

Noy, donchs t'has fet molt gran.

BLAY

Oh, y m'he casat avuy. Entra Sió: veuréu; aquesta es la meva dona. ¿Oy que es bonica? Obra la boqueta dona. (*L'anat a buscar.*)

SIÓ

(*Vergonyasa.*) Que tal oncle, com aném?

BLAY

Com que'ns hem casat avuy s'en dona vergonya, sabéu.

COSME

¡Bé, home, bé! Donchs mira, mira quants forasters.

BLAY

Tots deuhem ser oncles y tias, oy?

JOSEPHA

N'hi ha que sí y que nó.

BLAY

(*Donant a tots la ma.*) Donchs com aném?

COSME

(*A la Sió.*) Es dir, que tu també ets de Vilarrodona?

SIÓ

Sí, senyor. Jo soch la pubilla de cá la Xúfla y com que'ns estimavam ens hem casat.

JOSEPHA

Avuy, no?

SIÓ

Sí, senyora.

BLAY

Nosaltres hem pensat: tenim parents per coneixer que no'ls hem vist may; qui sab si hi anessim: hem pensat, donchs, casemse primer y anemhi, oy Sió?

COSME

Ben fet, pero ara precisament estabam parlant d'un assumpto...

ROSALIA

Ah, si; digas, digas.

BIÁ

Seguim la beta.

COSME

Jo no'ls voldria agraviar; no voldria que...

SEDURNÍ

Vol callar, home! Vosté digui.

COSME

Es que... aquí casa ¿m'entenen? l'Aгна ..

ROSALÍA

La meva germana, estích ab engunia...

COSME

Que jo no se... si...

JOSEPHA

No t'embussis; depressa.

COSME

Que jo... jo...

JOSEPHA

Clar y net, ja ho diré jo. L'Aгна, la meva cunyada, la mestressa de la casa, está de manera que no sabém si será hereu o pubilla.

TOTS

Ay que bé! Vaja l'enhorabona! (*Tots parlan a l'hora ab alegria.*)

SEDURNÍ

Es dir, donchs, que a la vegada tindrém bateig y festa major; es dir que'n aquesta casa l'aconteixement será una cosa inesperada pe'ls forastés que han vingut a honrarla?

ROSALÍA

Y jo que no'm creya l'hora! Aixó es una gran noticia que ens preparavan.

JUANITO

Aixó, senyors, permetin que'n digui un naixement d'aurora.

SEDURNÍ

La cosa no podia vindre en millor ocasió.

ROSALÍA

Festa major y bateig; busca padrins. Si vols, disposa!

COSME

Mare de Deu dels Angels!

JOSEPHA

Aixó si que es grós.

SEDURNÍ

La enhorabona de tot cor.

NOYAS

Que bé, que bé oncle.

BLAY

Manoy, quina festassa.

SIÓ

Que me n'alegro.

SEDURNÍ

Visca'l meu amich senyor Cosme!

TOTS

Visca!

SEDURNÍ

Ara à donar lo *parabièn* a la mestressa.

TOTS

Aném.

COSME

Nó, nó, ara no; no ho fassin. (*Els tapa el pas de la porta.*)

JOSEPHA

Vágissent tots al diable.

BIÀ

Quina colla de farts!

SEDURNÍ

¡Visca la senyora Agna!

TOTS

¡Visca!

JUANITO

Tínch de fer un poema que admirará al mon!

COSME

Jo'm torno boig.

JOSEPHA

Pobre casa! Quin bullici!

SEDURNÍ

Visca tota la parentela del senyor Cosme!

TOTS

Visca! Visca!

TELÓ

ACTE SEGÓN

DECORACIÓ: Lo menjadó de la casa, grant, emblanquinat am arrimaders pintats.
Portas laterals: al fons una porta que si veu l'escala que dú al segón pis y golfes. Taula grant al mitj, cadiras, aygua, manil, en un costat de la porta del fons, y al altre rellotje de caixa, quadros vells penjats, etc., etc.

ESCENA PRIMERA

Juanito discutin ab Sedurní que menja a la taula y Bartomeu que s'está dret

JUANITO

No hauriam d'haver vingut.

BARTOMEU

Aixó.

SEDURNÍ

No sé per qué?

JUANITO

No está per brochs el senyor Cosme y's comprench; y fins em sembla que air quant va donar aquella noticia parlava'n revés sentit del que vam compondre.

BARTOMEU

Ja hi pot pujá de peus. Jo no sé ahont van per aquets mons de Deu a donar mals indrets.

SEDURNÍ

Miréu com parléu mestre, que aixó es fé molt poch favor al amo, al que os dona el pá.

BARTOMEU

Si l'hi puguessim escorfullá'l cor, ja ho veuria.

JUANITO

Jo crech que teniu massa rahó.

BARTOMEU

Prou que ho sé jó com pensa l'amo.

SEDURNÍ

Jo lo que hus dich, es que féu mal veure al Cosme'm tal supossició. Ell es prou noble per no pasarlhi may pe'l magi semblant descortesia, y creguéu, calléu, que se'n podriau fer nou pedras: poséu vi.

BARTOMEU

Ara hi corro, vés.

SEDURNÍ

Bartomeu, miréu que saltaréu de la casa! Vaya un respecte's mereixen els forastés mes intims.

BARTOMEU

Miri si'n tinch de respecte y pó de saltá de la casa, que me'n vaig per no esclatá'm riallas devant mateix de tanta barra. (*Se'n vá.*)

SEDURNÍ

(*Alsantse.*) Ja m'ha tret la gana, ara aquet murri! Que no ho ha vist, que no ho ha sentit?

JUANITO

Prou, prou, y'm sembla que diu la veritat néta sense cap mascara.

SEDURNÍ

Bé, donchs, digui: ¿qué pensa vosté?

JUANITO

Penso que no havíam d'haver vingut.

SEDURNÍ

Donchs vágissen.

JUANITO

Vágissen vosté, carám, que jo hasta cert punt hi tinch mes dret a vindre. Jo haig de ser parent.

SEDURNÍ

També ho vull ser jo, que's pensa jove; y de vosté'n puch ser; l'hi puch representá sogre.

ESCENA II

Dits, Rosalía, Quimeta, Macari y Rosita totes mudadas

ROSALÍA

No ho saben lo que s'han perdut de no vindre al ofici.

ROSITA

Quin sermó mes lluit.

MACARI

Oh! Mossén Bernat ne sap de aquella manera.

SEDURNÍ

Quin goig que fá, senyora Rosalía! Permetim que l'hi digui que sembla una toya feta'm tot rumbo.

ROSALÍA

Oh! senyor Sedurní, ja'ns vagará parlá forsa.

SEDURNÍ

Es que haig de comunicarli un sentiment del cor.

ROSALÍA

Per l'amor de Deu, ¿ara?, no; ara, no. Noyas devéu está desveides ¿oy? Las deu y sense pendre res. Vaja, a n'aquesta casa no sembla sinó que hagin anat a menos. ¿Que han esmorsat vostés?

SEDURNÍ

Hi esmorsat gracias a las meas muchas.

JUANITO

No pas jo; no m'agrada abusá.

ROSALÍA

Aquí ningú pensa en rés.

JUANITO

Estant massa atrafagats.

ROSALÍA

Nenas, anémsem a cambiá de roba; depresset; después esmorsarém o sinó arivaríam a caure desveides. Senyor Sedurní'm dispensará ¿eh? pero veu, hem de mudarnos. Nenas, aném. (*Se'n pujan a dalt pel foro.*)

ESCENA III

Sedurní, Juanito y Macari

JUANITO

Jo me'n surto a pendre l'aire que ja'm comensa a caure a sobre aquesta casa, y no's creguin, no es que'm fassi engunia estarhi, pero al amo l'hi tinch llástima. Si no fos que...

SEDURNÍ

Es molt escrupulós vosté.

JUANITO

Y molt delicat am certas cosas.

MACARI

Jo la trovo molt maca a la Quimeta.

SEDURNÍ

Mossén Macari, y ara, que'm de fé?

JUANITO

Macariet, vosté's vol condemná.

MACARI

Ay, ay! Per qué? Qué vol dí?

JUANITO

Un home qu'está a punt de vestí hábits; un home com vos-
té que ja deu comensar a está empapát de llatí!...

MACARI

Per xó mateix que ja n'estich empapát, trovo que la Qui-
meta es bonica.

SEDURNÍ

Donchs, y la téva mare.

MACARI

(*Espantat*). No l'hi diguin pas res d'aixó.

ESCENA IV

Dits y en Biá

BIÁ

Senyor Sedurní, donchs que no aném a doná un tom pe'l
poble? Hola ¿ets aquí tu?

MACARI

He acompanyat a la senyora Rosalia y sas fillas: em sor-
tit plegats d'ofici.

SEDURNÍ

Me sembla qu'aquet xicot se vos decanta.

BIÁ

Jo si que'l decantaré acanántlhi de cap a cap aquet bastó.
Ell se pensa que jo no noto res.

JUANITO

Senyors, passintha bé.

BIÁ

Ahont vá ara que l'agafarán!

JUANITO

A mí, perquè m'han d'agafar?

BIÁ

Hi ha un músich que ha perdut l'arquet del violi, y si'l veu ja está llest.

JUANITO

Aquestas bromas gástilas en el séu fill! Que s'ha cregut?...
(*Se'n va y topa'm Blay y la Sió.*) Ay, dispensi.

ESCENA V

Macari, Sedurní, Biá, Blay y Sió

BLAY

Ahont va tant furient? ¿Que l'heu aviat?

SEDURNÍ

S'ha dessenfrenat.

SIÓ

Ay, Blay; jo estich que no'm puch tení!

BLAY

Massa qu'ho sé.

BIÁ

Que té?

BLAY

Es que'ns vam casá air, sabéu? y aqui a n'aquet pobla'm sembla que no's menja ni's dorm: després del trafech del casori am prou feynas sopis y no sápigas ahont aná a estendre els ossos, veyám quina cara faréu; y si no fós perque l'oncle Cosme s'ho pendria malament, agafava'l *portante* y ¡au! cap a casa.

BIÁ

Home, home no t'ho prenguis a la valenta. (*Cridant.*) ¡Josepha!

SIÓ

No, no vull qu'amoini a ningú: deixiu está.

ESCENA VI

Dits y Rosalia

ROSALÍA

Hola Sioneta, que tal com te prova tot aixó?

BLAY

Malament; estém dejuns encare!

SIÓ

Nosaltres ja'ns fém càrrech de tot.

ROSALÍA

No, es que de tots modos no pot anar aquet deixament, o fan l'orni o'm lo pusat que demostran sembla que vulguin matans de fám. Ja veurás: jo ya pendré'l mando de la casa.

BIÁ

Que'n farém de feyna.

ROSALÍA

Mes qu'ara, o quant menos s'atendrá a tothóm.

SIÓ

Si jo pogués endormiscarm una estona, pel demés ray. Afiguris que'm ballat fins l'últim wals. Si aquet Blay es mes boig!

ROSALÍA

Y no heu dormit gens?

BLAY

Ni'm tastat res, llevat d'una copa d'ayguardent y un bossi de coca.

ROSALÍA

Oh! jo ho arreglaré. Veurás, puja Sioneta; mentrestant podrás dormir fins a mitj dia en el nostre cuarto.

SIÓ

Si, y l'hi agrahiré molt, que estich rendida. ¿Ho vols Blay?

BLAY

Si, ves, ves.

ROSALÍA

Puja, puja. (*Se'n van dalt.*)

ESCENA VII

Macari, Sadurni, Biá, Blay

BLAY

Be, vaja, naltros campémsela.

BIÁ

Y tens rahó, vatua listo.

MACARI

Que'm quedo jo, pare?

BIÁ

Si sabès que no t'havies de moure del costat de ta mare... pero, ja veurás, vina, vina'm naltros, que no'm fas gens de goig.

SEDURNÍ

Pobre mossén Macari.

BIÁ

No, no ho és encare mossén, pero o será o l'hi esquinsaré una orella. ¡Au! passa.

BLAY

No sé que fassi; si també me n'anès a tirá demunt del llit...

SEDURNÍ

Y ara: aném.

BIÁ

Que's aixó?

BLAY

Es que ja'ns vam casá air.

SEDURNÍ

Aném, aném.

BIÁ

Passa avant. Y ara! Arria xicot. *(Al Macari. Se'ls enduen tots dos.)*

ESCENA VIII

Rosita que baixa de dalt y Juanito que surt desseguida pel foro

ROSITA

(Com eridantlo y buscantlo.) Bartomeu! Bartomeu! No hi deu ser per aquí.

JUANITO

Gracies a Deu que podrém parlá.

ROSITA

Qué vols?

JUANITO

Estich molt ressentit y a punt d'engegarho tot al diable.

ROSITA

Quan vulguis.

JUANITO

Es clá; com que lo que tu'm fas veure, es fals; com que'm tens per un no rés, desseguida que qualsevol jove se't presenta al devant. ¿Ahont s'ha vist qu'una senyoreta que té relacions es posi a ballá tota la nit am un que no sigui el seu novi.

ROSITA

Si una te educació, quan l'hi ofereixen un ball, ha de acceptá: ¿ho sents?

JUANITO

Una noya quant te compromís s'escusa; ho sab ara?

ROSITA

Quan un jove com vosté no sap ballá que's retiri. -

JUANITO

Quan una noya tracte de vosté al seu promés, es que vol acabá las relacions, oy?

ROSITA

Ni més, ni menos.

JUANITO

Está bé. Vés a ballá'm aquet metge.

ROSITA.

Sempre que'm dongui la gana, enfadós, mes que enfadós.

JUANITO

Enfadós perque t'estimo, y avans que veuret d'un altre home, t'ho juro, m'arrenco la existencia.

ROSITA

Cuantas vegadas m'ho has dit aixó, y encare ets viu!

JUANITO

Perque sempre'm fet las paus.

ROSITA

Donchs bé; ara ja s'acabat. De joves mes formals que tú a tot hora, que l'home que ho és, quan jura que's matará, ho fá.

JUANITO

Mira, mira no m'hi obliguis, ho sents? perque ho faré, perque ara ja ho estich desesperat, que tant va'l canti a la font que al fi se trenca.

ROSITA

Ja ho crech.

JUANITO

Adeu; ja'm acabat! Avant! (*Arriba al foro y torna.*) Em vols, o no'm vols?

ROSITA

No.

JUANITO

Bueno; ja sé lo que tinch de fe, y no juro'n vá. Al metge l'hi trevessaré'l cor.

ROSITA

¡Oh!

JUANITO

A tú, am aquestas mans fermes argollas de ferro, t'es-trangularé.

ROSITA

Corréu tots.

JUANITO

Y a t'ha mare l'hi faré veure una botella d'arsénich.

ROSITA

María Santíssima!

JUANITO

Y després jo, desesperat, pe'l desengany m'obriré lo cap contra una roca.

ROSITA

Crideu als vehins!... Correu!...

JUANITO

Hi haurá un sucés; ja estás advertida. (*S'en va pel foro.*)

ESCENA IX

Rosita y Quimeta

QUIMETA

(*Mudat el vestit.*) Sempre esteu del mateix modo! Segú qu'heu tornat á renyi. No sé com sou.

ROSITA

Vaja, no cal que diguis, que tu també t'aprofitas am el Macari.

QUIMETA

Pero jo com que no tinch compromís en cap jove, es molt més dissimulat. Saps que'n treurás de tot aixó? Que'n Juanito s'ho prengui malament y't deixi plantada.

ROSITA

No perdria gran cosa. No't pensis que m'hi amohini gayre. Així com així'l metge val cent vegades mes qu'ell.

QUIMETA

No't fassis il-lusions. creume; que segóns t'esplicas, no t'ha dit rés perque somihis cels de coló de rosa.

ROSITA

Aixó no, pero si vols que't digui la veritat, diu las cosas d'una manera; se expresa am una vivesa quan dels seus llavis salta un elogi, que jo ya t'ho dich; no sé si sabria contestarli si'm deya que m'estimava.

QUIMETA

Ay, que'ts boija Rosita! Pobre Juanito! Desairarlo d'aquesta manera després de quatre anys de relacions.

ROSITA

Quatre anys; pero si contas els cops que'm renyit, total fa sis mesos.

QUIMETA

Y ara que diu qu'está resolt.

ROSITA

Oh! aixó ray! Desde que tenim relacions que ho diu qu'n dia o altre's casará. Jo no sé la mamá com no l'ha enviat a passeig.

QUIMETA

Si; bon parell tú y la mamá.

ROSITA

Bé, ja veurás; deixam está que prou feyna deus teni am en Macari.

QUIMETA

Es un bon noy, y com que estudia al seminari, ja sabém la seva via quina és.

ROSITA

Si, si que'n fá de via! Encara no't veu corra com aquella papalloneta que s'enamora del flam. Veyám si voltán si cremará els hábits, vull dir las alas, sents?

QUIMETA

Deixau corre.

ROSITA

Ets el llumet viu.

QUIMETA

Te dich que ho deixis corre.

ROSITA

Ets el llumet viu que enlluerna la papallona.

QUIMETA

Prou te dich.

ROSITA

Ja! ja! Que'm xocaba air a la nit! No feya mes que rondá 'embalat.

QUIMETA

Se'n va guardá d'entrá dintre.

ROSITA

Es clá, dona, es clá que no hi va entrá; al sortí avans de la mitja part el vam veure. Am quina afició mirava per un descosit de la vela y't devía veure agafada la cintura pel brás del hereuhet Molas; y't devía veure ballá l'americana'm lo fill del apotecari, y am tants joves aixerits et devía observá seguín el compás de la música, que'l seu cor, en lloch de semblá...

QUIMETA

Calla, calla poca-solta.

ROSITA

En lloch d'un anyel ofert a Deu, com si'l vegés, devía semblá un foch que'l ventan depressa escampant espurnas per tots cantóns. Ja, ja, ja! Que m'hauria agradat descobrir el seu pensament.

QUIMETA

Si? vaja, veig que tens molta gracia. Ves, ves, no'm diguis rés.

ROSITA

Oh! filla! erats tú la que'm feyas càrrechs a mi; soch jo ara la que'm rich descobrint la cortineta.

QUIMETA

Farías molt santament que no me'n parlesis més.

ROSITA

Donchs tampoch no't capfiquis em mi, ja ho sabs?

ESCENA X

Dits, Cosme que surt de la primera dreta'm lo Metge

COSME

Y anirá depressa?

METGE

Depressa. Avisin a la Tuyas.

COSME

(Cridant.) Bartomeu! Bartomeu! ¿Ahont deu sé ara aquell badoch? Bé l'hi dich que no s'allunyi. ¡Bartomeu! Que no l'heu vist per aquí?

NOYAS

No, senyó, no.

COSME

Aveyám. *(Surt pel foro tot cridant.)*

METGE

Rosita, molt valentona la veig y'm complau forsa. Donchs, y aquell jove... el seu promés, vull di!

ROSITA

No sé; qui sap ahont pára.

METGE

Oh! quin poch interés demostra.

QUIMETA

Ella ray; no tinga pó, no l'hi pujarán las sangs al cap per aixó.

ROSITA

Que saps tú! Ja veurá. Ell vol aná a las sevas; no's pensi, hasta cert punt fá bé, perque lo que's a mi...

METGE

Traidora, mes que traidoreta, que si a mi'm captivava el cor no mes per jugari...

ROSITA

Oh! qui sab Enrich, qui sab.

METGE

No hi jugaria'm el meu.

ROSITA

Deu me'n reguart.

QUIMETA

Que no't guardi tant.

METGE

No hi jugaria, que lluitaria per empresoná el séu. Sabria extasiá'l brill d'aquets hermosos ulls. Sabria fe que el seu pensament volés junt am el meu y's remontarian tots dos, del amor, al cim mes alt.

QUIMETA

Ay, Verge Santissima.

METGE

Que s'en riu, Quimeta?

ROSITA

Eh! Fás hasta engunia. Deixila está.

ESCENA XI

Dits y en Cosme, Bartomeu, aviat Rosalia

COSME

Fesla pujá desseguida; que no s'entretengui gens.

BARTOMEU

Tot será que compareixi aviat. Tres horas que's a misa diu.

COSME

Vesla a buscá preira de bet! que'm aixó no hi valen catxasas. Senyor Metge, no s'allunyi, ho sent?

ROSALÍA

(Be de dalt.) Hola Enrique; com ho passa?

METGE

Molt bé, donya Rosalia.

ROSALÍA

Tú, donchs y la Josepha? Per l'amor de Deu que arregli esmorsá.

COSME

Si, si, desseguida, esperat.

ROSALÍA

Perque tu ja compendrás...

COSME

Si, si, dona, desseguideta. Bartomeu, la Tuyas, sens? No passis quimera Rosalía. Mira; tu fesla pujá per l'hort, saps? vés corra, espereuse, ja esmorsareu, ja, ara ho diré, ara ho diré. (*Se'n va primera dreta y Bartomeu pel foro.*)

ESCENA XII

Rosalía, Metge y Noyas

ROSALÍA

Aixó no pot aná. Que ja ha esmorsát vosté?

METGE

Gracias a Deu y'm delit.

ROSALÍA

Donchs nosaltres tres aquí ahont ens veu podríam pendre nostre Amo. Es una deixadesa may vista. Ah! si m'ha germana no estés com está!

METGE

Jo ara convidaba a la Rosita y la Quimeta a doná un tòmet pel poble y a pendre un refrech a casa, atenent a las circunstancias d'aquí, ja que no están per rés.

ROSALÍA

Oh! donchs aneuhi, nenas, que si's mostra tan amable no podeu ferli cap despreci.

ROSITA

Jo, no sé, però la Quimeta sembla que...

ROSALÍA

Vaja, Quimeta, no siguis així. (*Enrahonant ella formandós grupos.*)

METGE

Lo que l'hi dich, Rosita! Desitxo'm ansia que arribi la vetlla y l'hora del sarau.

ROSITA

Vosté vol di per comprometrem els balls, oy?

METGE

Ja que el seu promés no balla!...

ROSALÍA

No siguis beneita; que'n Macari es un bon hereu, y si tú tens manya, am l'afició que veig. que't mira, tot se pot arreglá.

QUIMETA

Peró, mamá!

ROSALÍA

Mira t'ha germana com s'espavila. Que n'ha de fé del ditxós Juanito.

QUIMETA

Bé, pero...

ROSALÍA

Ja veurás; tú creu. Donchs, si vagin; aneu noyas, aneu; jo també vindria però haig de parlá am lo senyor Sedurní... vull... vull... di am la Josepha, en la meva cunyada; em via equivocat.

METGE

Donchs am lo seu permis m'incauto d'aquet tressór.

ROSALÍA

Oh! que's amable y halagadó. Vagin, vagin.

METGE

Jo l'hi asseguro que faré lo que pugui per obsequiarlas com mereixen. Passio bé.

ROSITA

Adeu, mamá. *(Rosita y Quimeta fent braset van sortint posantse a son costat lo Metge.)*

ROSALÍA

Feu de manera de no trigá.

METGE

Jo mateix las acompanyaré. *(Se'n van. Rosalia veu com surten y satisfeta diu.)*

ROSALIA

Me sembla que tot marxará bé. Quina sort la meva. *(Ara entra la Josepha per la primera dreta'm una escudelleta y tot enrahonant atravessa l'escena anant a segona esquerra que se suposa averi la cuyna, y d'ahont ne surt desseguida havent deixat lo que duya.)*

ESCENA XIII

Josepha y Rosalia

JOSEPHA

Hola! Ets tú aquí? Donchs com te prova la festa majó?
(*Ara entra a la cunya.*)

ROSALÍA

Sembla com si hu preguntessis am certa coseta... Josepha.

JOSEPHA

(*Surt.*) Jo't diré.

ROSALÍA

Escolta: som o no som alguna cosa nosaltres en aquesta casa?

JOSEPHA

Tu ho dirás lo que sou.

ROSALÍA

Vé, vaja, acabém los qüentos: si tu't pensas que'm d'está al capritxo teu, vas errada de cálculs.

JOSEPHA

Dona, explicat.

ROSALÍA

La casa plena de forastérs que van esma-perduts per tot arreu. Air al vespre s'habíam de partí'l sopar com qui diu contant els talls. En dormi no hi pensis perque no tenías res preparat, y avuy tots tomban badallant com si aquesta casa fos un hospici que si viu de caritats. Veyám, que dirán aquesta gent? Quin concepte han d'emportarsen de c'an Cosme.

JOSEPHA

Mira, t'ha germana jeu alli dins reclamant tot el cuidado del cá's, y si tu no te'n recordas perque la festa t'enlluerna, jo com a obligació que hi tinch, tanta com tu n'hi haurías de tindre, si que me'n recordo; per aixó la festa majó se'm pert de vista, y'ls forastérs no vull que me'n enfarfeguín gota. Ara ja ho sabs, prenne lo que'n vulguis.

ROSALÍA

No sembla sinó que vulguis di que fém nosa.

JOSEPHA

No mes vull di que a ca'n Cosme, a la casa que jo'n soch filla, passen un trevall.

ROSALÍA

Pero per aixó no cal fé aquets papérs haventi'l servey que hi há.

JOSEPHA

Si vols que tothóm quedi satisfet, pósat a la cuyna. Mira, gracias a Deu, al corral hi ha farám; au, no reparis.

ROSALÍA

Si; aviat es dit aixó. ¿Y qui acompanyará a las noyas?

JOSEPHA

Que's possin al teu costat y trevallin també, jo't refúm! que ja hi anirán a sarau. Quan hi ha necessitat no s'ha de planya rés.

ROSALÍA

Bá, bá, no diguis disbarats. Bés, las noyas a la cuyna.

JOSEPHA

Fugiu que'ls caurán las anells. Las grans ricatxas! No tant de senyoriu, no tant de senyoriu, que ja ho sabém com canta'l gall.

ROSALÍA

Vaya uns modos.

JOSEPHA

Per modos els teus, que tenint t'ha germana al llit, ni menos pensas en preguntá com se trova. Vaya un interès! En pot está ben tipa! Ja ho diu bé la pobre, que sempra ha estat l'última de la colla.

ROSALÍA

Has de sabé que hi tinch mes, molt mes interès que tú.

JOSEPHA

Ja's veu! Ja's veu!

ROSALÍA

Y aixó de sé la última de la colla ho dirás tú, que quant estava a casa soltera, no l'hi va faltar may rés.

JOSEPHA

Bé, baixa, deixemho corre.

ROSALÍA

Que d'interès per ella n'hem tingut sempre; que si nó ha-gués sigut aixís, no hauría vingut a pará a sé la mestressa de aquesta casa.

JOSEPHA

Si, si'l Cosme no se'n hagués empendat.

ROSALÍA

Donchs per aixó mateix se'n va empendá.

JOSEPHA

Per aixó mateix teniu un puesto d'interés per passarhi la festa majó. Y com que aixó es lo vostre objecte, vos mareja que s'amagui tota mena de contemplacions, porque'l verdader sentiment que la abnegació obliga, no vos hi regna aquí dintre; en aquella cadira del capsal del llit si se'n massa'l plany; la llantieta de la raconera tenin aquell sentiment eclipsa la claró del sarau y no cal somniarla. Tot es hú, la plátera plena de vianda que de má'm má corre per las blanques estovalles de la gran taula parada, o al drich de la tassetam las quantas gotas de medicina. L'interés per la germana! Embarrateuse primer, que si els pardalets oloran tot aixó volarán enduyentse las pretensions, y'ns será baixesa que'n el poble hi ensenyéu el *quiero y no puedo* que portéu de ciutat.

ROSALÍA

D'aixó se'n diu xerrá.

JOSEPHA

Pero'n plata. Tinch costum de ferho aixís.

ESCENA XIV

Dits y Sr. Sedurní pel fondo

SEDURNÍ

Deu me las guart, senyoras.

ROSALÍA

Carám! que matiné.

SEDURNÍ

Com matiné, si ja'ns hem vist.

ROSALÍA

Ay, si, tan ficsada que...

JOSEPHA

Be, ja tens companyia; sigas atenta, sens? sobre tot obsequia forsa que tindrian que di; pero pel amor de Deu, no't posis a la cuyna, no agafis cap cansament. (*Se'n va al quarto de la malalta.*)

ESCENA XV

Rosalía y Sedurní

SEDURNÍ

Quina atenció l'hi té la Josepha! Es que s'ho mereix vosté, cregui. Jo he vingut deixant als companys, perque vaija, vull aprofitar totas las estonas per poguer ser al seu costat... Jo l'hi diré... Que bé hi passaria totas las horas contemplantla, senyora Rosalía.

ROSALÍA

Vol callá, senyor Sedurní...

SEDURNÍ

No dich cap mentida. Bés, bés, qui s'ho habia de pensá! ¡Ay, senyora Rosalía!

ROSALÍA

Que té?

SEDURNÍ

Jo no m'hi casat may encara. (*Entusiassmantsi y acos-tantsi.*)

ROSALÍA

Senyor Sedurní, pel amor de Deu.

SEDURNÍ

Jo al veurerla, hi sentit un... no sé cóm l'hi digui, aquí dintre al cor, que'm produeix un no se què... que no sé lo que 'm fá...

ROSALÍA

Repari, repari per Deu, que tota'm sofocaré desseguida.

SEDURNÍ

De debó? Aixís, donchs, aquet no sé qué, que a mi'm trasto-ca es l'amor que l'hi escorfolla el seu cor també. Així digui que seré el més felís de la terra al senti dels seus llavis un sí dols com la mel.

ROSALÍA

Ay! Una fa tant temps que no n'escolta de llaminaduras aixís, que, dispensi senyor Sedurní, no sé si dupti o el cregui. Dispensi em sofoco maçsa. (*Mociment de marxá, sense volque-rho fé.*)

SEDURNÍ

Se'n vá?

ROSALÍA

No sé que fassi!

SEDURNÍ

No vull que's mogui. L'estimo de cap a peus, y l'hi oferei-xo la meva má.

ROSALÍA

Ay! (*Suspir.*)

SEDURNÍ

Que té?

ROSALÍA

No rés; nó. La emoció, sab... la... la...

SEDURNÍ

Pel mon sent jove, anava de tomballóns am l'instrument sota'l brás sens adonarmen de que hi hagués donas; fins avuy soch verge d'estimació. He parat els salts de mata perque la butxaca se m'ha omplert de pissetonas. Soch sol. Busco companyia; am topo ab vosté; donchs la meva persona, el meu amor, las pissetas, tot aquí, als peus de vosté. Contesti. (*Se agenolla als peus al moment qu'atrafagats surten Josepha y Cosme que sens aturarse passen a la cuyna.*)

ESCENA XVI

Dits Josepha y Cosme

JOSEPHA

Ja, ja! Corre, corre, no'ls destorbis. (*Entra a la cuyna.*)

COSME

Bó! Y ara? (*S'entra també.*)

ROSALÍA

Quina vergonya!

SEDURNÍ

Quin entrebanch. (*Alsantse.*) Però tant se val! Digui. Qué pensa?

ROSALÍA

Esperis.

JOSEPHA

(*Duyent alguna cosa, surt altre cop, atrevessa y entra'l quarto.*) Avant, avant, seguuiu la béta!

SEDURNÍ

Jo m'avanso; pit y fóra! Senyor Cosme! Amich meu. (*Aturantlo quant surt darrera la Josepha.*)

COSME

No'm destorbi. No'm destorbi.

SEDURNÍ

Un minut! L'hi demano formalment la má de la seva cunyada.

COSME

Prénguila, home, prénguila. no fassi cumpliments. (*Se n'entra al quarto tot atrafagat.*)

SEDURNÍ

Ja ho sent. Vent en popa. Ara, contesti. (*Se sent a baix a l'entrada burgit de xicots com empaitant algu.*)

ROSALÍA

Oh! esperis! Que's aixó? Quin soroll!

JUANITO

(*De dins.*) Estrafalaris! murrís!

ROSALÍA

La veu d'en Juanito! Qué deu passá?

ESCENA XVII

Dits y Juanito qu'entra pe'l foro esfarait, sense barret

JUANITO

Estich furiós! Doneume alguna cosa! Vull calá foch al poble.

ROSALÍA

Que té?

SEDURNÍ

Espliquis.

JUANITO

Qu'haig de teni? Que sembla que m'hagin fet vindre perque tothóm se'm rifi. Ho haig d'arrasá tot.

ROSALÍA

Per qué venia?

JUANITO

Vosté'n té la culpa.

SEDURNÍ

Pero que l'hi ha passat, veyám?

JUANITO

Acabo de desafiá al Metge.

ROSALÍA

Jesús, María, Joseph!

SEDURNÍ

Y ara?

JUANITO

No, no se'n riurá de mí. Es di qu'ell es permet galantejám la promesa; es di que ha d'emportársela com qui diu de braset perque jo'm quedí'm mitja cana de nás? L'hi atravessaré el cor.

ROSALÍA

Y que'n té de fèr vosté de tot aixó?

JUANITO

Ja ho sabrá! Ja té la targeta; y el descarat l'ha prés rient! Mofársen a les barbas! No sé lo que l'hi he dit tampoch, perque, quant l'hi vist qu'anava'm ellas fent aquell xiuxiu tan aprop de la meva Rosita, se m'han inflat els ulls com dugas bambollas de sabó y m'hi abalansat al grupo cego y rabiós.— Tú ets una ingrata, traidora y vosté un infame robadó del meu amor;—els dich;—y perque sápigas que se las ha de haure am tot un caballér, tingui targeta, busqui padrins.

ROSALÍA

Ximplet, mes que ximplet!

JUANITO

No, no tant com se pensa, que hi estat a punt de fé un estropici, que fins —*El Río Tinto*—hauria tingut tela llarga. Al moment, roig com un perdigot, fico'ls péus en un toll; los morriots del café del devant insolents y poca-vergonyas comensan a rifarme, y com no hi veyá topo'm una dona, fentli caure un cantí que duya al cap, deslliga la llengua y'm rebaija de paraulotas lletges. Rialles mes fortas de'ls del café; perdo'l mon de vista y'm trech un grapat de targetas que'ls hi tiro pels bigotis, s'enfurismen, y cridamne al derrera—*Río tinto; Río tinto*—m'han embestit fins aquí, tirantme pilots de fanch.

SEDURNÍ

Ja, ja, ja!

JUANITO

Perqué se'n riu vosté?

SEDURNÍ

Home de Deu! Si aixó fa riure als morts!

ROSALÍA

No hagués comés cap imprudencia, no l'hi hauria passat res.

JUANITO

No m'exasperi més, ho sent? Vosté deu volgué, si m'arriba a ser sogra, que l'hi embareni la sopa als quinze días de serho.

ROSALÍA

Ay, verge santíssima!

SEDURNÍ

Calma, jove, calma. (*Se senten de tant en tant las tres batallades de vora mitj dia. Entra'n Blay, mitj badallan.*)

ESCENA XVIII

Rosalía, Juanito, Sedurní, Blay y desseguida lo Metge y las dugas Noyas

BLAY

Qu'encara dorm la Sió?

ROSALÍA

No ho sé.

BLAY

Es que ja's prop mitj dia y haurém de cridarla per diná.

NOYAS

(*Entrant.*) Mamá! mamá!

ROSALÍA

Hola, noyas.

METGE

L'hi torno'l tresor. (*En Blay fa grupo am Sedurni.*)

JUANITO

Vosté altre cop devant de la meva vista! (*Anant cap al Metge.*)

METGE

Vaija, jove, treguis l'humor de sobre.

JUANITO

L'humor diu? Que's pensa que tot anat de broma?

ROSALÍA

Juanito!

JUANITO

No, si no'm farà callá vosté á mí.

BLAY

Y ara, que tenen?

JUANITO

Ha buscat padrins, digui?

METGE

Ni padrinas!

JUANITO

La seva fredó'm sulfura. Si tingué's un guant l'hi tiraba per la cara.

ROSALÍA—NOYAS

Juanito!

METGE

Deixintlo está.

JUANITO

Que Juanito, ni Juanita, deixeu-me. Y tu falsa; perjura!

ROSITA

Ay! mamá! que no'l sent?

ROSALÍA

Miri com parla!

QUIMETA

Ja ho véus lo que ocasionas. (*A la Rosita.*)

JUANITO

Senyor meu! Res més tinch que dí. El senyor y el jove, se entendrán am los que vosté delegui.

BLAY

No m'enredeu a mí, qu'está á punt de tocá mitj dia y tinch el calaix buit.

METGE

Senyor Picapoll! (*Acostantse a Juanito.*)

JUANITO

Apartis! (*Rebutjantlo.*)

METGE

(*Agafantlo pel brás fort y deixantlo desseguida.*) Escolti!

JUANITO

Ay! (*Pel mal que li ha fet al bras.*)

METGE

Aquí l'ofés hé sigut jo; mes ben dit, las senyoretas que venian am mí, y encara es l'hora que haig de recriminarlo. Fassi, donchs, de manera que no ho tinga de fé.

ROSALIA

Ben dit! Bona lliadó.

ESCENA XIX

Indicats, Biá y Macari que al entrá se'n va desseguida al costat de la Quimeta. Enrahonan tots dos

BIÁ

Y aixó, que ja ha fet alguna desgracia pel poble que tothom parla de vosté?

JUANITO

No n'ha de fé rés.

BIÁ

Qu'estém cremats! (*Se'n va a parlar am en Blay y Sedurní.*)

JUANITO

(*En tó solemne.*) Senyor Metge, aquesta nit ens veurém; sabre, pistola, floret, lo que vulgui.

METGE

Está bé; está bé. (*Prenentho mitj rient.*)

BLAY

Ahont rediable paran la taula a n'aquesta casa?

SEDURNÍ

Fill, no ho sé.

ROSALIA

Juanito, surti d'aquí.

BIÁ

Macari, si t'ha mare't veu, t'esguerra.

JUANITO

Si; ja me'n vaig, y me'n vaig am lo cor a trossos, fet malbé per una dona traidora que tant temps ha jugat am mon amor; però, juro venjarme estenen als meus peus al rival que aborreixo de mort.

BIÁ

Que fá un parlament? (*Se senten tocá las dotze del campaná y del rellotge de caixa.*)

BLAY

Ja son las dotze.

ROSALÍA

Fóra d'aquí.

ROSITA

Pero Juanito...

JUANITO

Calla ingrata! Adeu per sempre! Lo recort téu, los presents aquí son testimonis, am seguirá fins a la tomba! Adeu per sempre, per sempre. ¡Adeu! (*Se'n va tot ple de sentiment.*)

METGE

Com hi ha mon, Rosita, que sento...

ROSALÍA

Cá! no s'hi amohini; si'ns farà favor que no torni. Si no'l volém, oy noya?

BIÁ

(*Se n'adona den Macari y va a buscal, agafantlo pel brás y tancantlo a la segona dreta.*) Refúm de xicot! vinam aquí!

MACARI

Pare, pero pare!

BIÁ

A dins te mano. Així! (*El tanca y's fica la clau a la butxaca.*)

ROSALÍA

Qué feu ara vos?

BIÁ

Ja ho sé jo lo que faig.

ROSALÍA

Bé, senyors, aixó no ha estat rés. Aném, aném a diná.

TOTS

A diná. A diná.

BLAY

Santa paraula.

ESCENA XX

Dits y Josepha

JOSEPHA

Qué son tants crits? Qui'ls dona?

BLAY

Que no es hora de diná?

ROSALÍA

Josepha, vá, ja som tots a casa.

JOSEPHA

Y que vols di?

ROSALÍA

M'agrada! Donchs en qué pensas?

JOSEPHA

A mí m'ho preguntas! Que no sabs lo que t'hi dit?

SEDURNÍ

Bonanit y bonahora.

ROSALÍA

Tu no t'hi pensas gens en cadá malament! Quina poca delicadesa! Uy Jesús! Quins papers! Aixó no pot anar!

JOSEPHA

La mestressa de casa; la senyora.

ROSALÍA

Tant o més que tú.

JOSEPHA

Veu la casa dins d'un trasvals gros y res repara; veu com estém y gosa a parlá.

ROSALÍA

Oh, Deu meu! quina manera de fer quedá'l bon nom de la casa!

NOYAS

Mamá!

ROSALÍA

Deixeume di; ni taula parada!

SEDURNÍ

Pinta malament aixó. *(Se'n entra a la cuyna.)*

BIÀ

No'n fassis cás, Josepha.

JOSEPHA

Tanta és la teva noblesa que fins tens por de que se t'entelin los anells am lo fúm de la vianda? Fés-la quedá bé tú la casa, que obligació hi haurias de tindre.

Aixó no's pot aguantá!

JOSEPHA

Mira quinas dugas ajudantas tens aquí. Trevalleu com jo!

METGE

Senyoras, jo'm retiro.

SEDURNÍ

(*Surtint de la cuyna.*) Noy no hi há rés. A la cuyna ni foch, ni llum, ni sendra calenta. Me'n pujo a dalt al rebost. (*Al Blay, fent mutis.*)

ROSALÍA

No se'n vagi; podrá ser jutge del mal paper que a ca'n Cosme avuy representan.

JOSEPHA

No vull ni contestarte.

ROSALÍA

Perque'ts una egoista.

JOSEPHA

Y tú una senyora pobre que no més espera que a ca'n Cosme parin la taula.

ROSALÍA

Oh! Jesús, Deu meu! que m'haig de senti!

NOYAS

Mamá! Mamá!

METGE

Senyora Rosalia!

ROSALÍA

Los nervis! Los nervis! Correu, correu. ¡Ay! (*Se desmaya. Las noyas l'assentan. Lo Metge hi corra.*)

NOYAS

Mamá! corrin! auxili. (*A la cuyna, del un cantó al altre. L'hi fan vent y Bià treu de la cuyna un setrill am vinagre.*)

BIÀ

Que aulori vinagra. Tingui.

JOSEPHA

No es rés, home, no es rés.

ESCENA XXI

Dits, Cosme seguit de Bartomeu y alguna criada que surt del quarto de la malalta; molt de tráfech

COSME

Josepha! Josepha! senyors quina alegria.

METGE

Ja está? (*Am interés.*)

JOSEPHA

Digas, córra.

COSME

(*Boig d'alegria.*) Ja está, si senyors. Un hereu com un San Pau. (*La Josepha se n'entra dins desseguida.*)

METGE—BIÀ—BARTOMEU

(*Tots tres parlan encaixan am Cosme.*) La enhorabona! Viva! Ja tenim hereu.

BIÀ

Que me'n alegro. Aixó ompla.

ROSITA

Ja torna en sí.

METGE

L'hi passa?

COSME

Que té aquesta!

ROSALÍA

(*Alsantse am una revolada.*) Treu desseguida la Josepha de casa.

COSME

Y ara, que t'agafa a tú?

ROSALÍA

Que la treguis depressa! Devant de las nenas y del senyor Metge m'ha disfamat.

BLAY

Aixó es un cau de quèntos sense menjá. (*Se'n va pel foro figurant que va a dalt.*)

NOYAS

Mamá! calmis!

COSME

Pero que redimontri es tot aixó?

ESCENA XXII

Dits, Juanito atrivolat com fugint de la gent

JUANITO

Ay, dispensi, senyor Cosme!

NOYAS—ROSALIA—METGE

Juanito!

JUANITO

(*Agenollantse als peus d'en Cosme.*) Ampárim per l'amor de Deu! M'han conegut y la brivalla del poble m'embesteix com si fos un gat perdut.

CRITS AL CARRÉ

Rio Tinto, Rio Tinto.

COSME

Surti del meu devant.

JUANITO

Sent, sent com cridan! De jonolls l'hi demano. Contra la turba del carré, no hi puch rés; me matarán.

COSME

Pero que's tot aixó que a mi'm conta?

METGE

No s'espanti, jove; sortirà'm mí y no l'hi passarà rés.

ROSITA

Pobret!

SEDURNÍ

(*De dins.*) Socorro! auxili! auxili!

COSME

Que s'enfonsa'l mon avuy?

ESCENA ÚLTIMA

*Dits, Sedurni que baixa seguintlo Blay am un garrot;
quant s'indiqui, la Josepha*

SEDURNÍ

Amparim, senyor Cosme. Engabihi aquella fiera pels sants del Cel. (*De jonolls als peus den Cosme.*)

BLAY

Ah, pillet, més que pillet! (*Alsant lo bastó.*)

TOTS

Ep! cuidado! (*Contenintlo.*)

BLAY

Es di que se n'anava al rebost?

SEDURNÍ

M'hi equivocat, cregui. ¡Perdó!

BLAY

Y me'l trovo guaytant pe'l forat del pany del quarto de la meva dóna.

TOTS

¡¡Ah!!

SEDURNÍ

No, no ho pensin. No ho cregui, senyora Rosalia. (*Anan-thi.*)

ROSALÍA

Apartis que'm fá horror! (*Rebutjantlo.*)

BLAY

Si nó pe'l que si nó! (*Amenassa.*)

COSME

Ep, prou!

BLAY

Ni engegaba unas quantas més.

JOSEPHA

(*Sortint.*) Cosme! Cosme! corre, cuita; estich esborronada.

COSME

Que passa, que m'espantas ara tu?

JOSEPHA

No sé com dirho.

METGE

Parli!

JOSEPHA

Que acaba de naixer un altre xicot, lo mateix qu'un altre Sant Pau.

TOTS

¡¡Ah!!!

COSME

¡Recristiáns del Cel! Hi corro. ¡Aquet si que's l'últim cop!
(*Admiració general.*)

TELÓ

ACTE TERCER

DECORACIÓ: La sala grant de la casa; mobles bons pero antichs. Los cuadros al oli resaltan demunt las parets ben blancas fent contrast am las cortinas de domás virolat. Al fons la porta d'entrada. La primera de l'esquerra conduceix a la cambra de la malalta; la segona a dalt de las golfas. A la primera de la dreta hi estant hostejadas la Rosalía am las noyas, y la segona'm altres habitacións. Som al ensendemá de la festa.

ESCENA PRIMERA

Rosalía, Rosita y Quimeta *venen de passeig*

ROSALÍA

Es di que no t'ha donat a entendre res encara?

ROSITA

Prou que s'estén am elogis, floreijos ray; pero no passa d'aquí.

ROSALÍA

Carám de Metge, si que l'hi costa declarar-se! Es que tú tampoch l'hi deus doná peu, y com si no fessim rés. Jo fos al teu puesto, ja fora dat y benehit. Sembla mentida. Aixó crema.

ROSITA

Donchs que vol que hi fassi jo, pobre de mí?

ROSALÍA

Tant bé que pot aná aixó am una mica més d'interés. Es que no sé com sou! Lo mateix qu'aquesta.

QUIMETA

Pero, mamá.

ROSALIA

No hi ha mamá que valgui! Tonta, mes que tonta; en Macari es un bon hereu, y si tu tinguessis manya deixaria'l seminari, n'estich ben segura. Bés qui'ns empetaria la basa. T'ha germana casada'm un metge, y tú la jova d'una bona casa. Després jo qui sab Mare de Deu.

QUIMETA

Que vol di?

ROSALÍA

No, no rés. Volía fervos entendre que'l meu goig es veures totas dugues ben casadas.

ROSITA

Y'n Juanito?

ROSALÍA

Encara pensas am aquest beneit? Després dirás que no m'enfadi!

QUIMETA

Qui sab ahont deu ser, pobre jove!

ROSITA

Donchs a mi'm fa llástima, mamá.

ROSALÍA

Prou, dich! Deixeulo corra! Avuy aixó s'ha d'enllestil! Que l'Enrich se't declari; y tú ánimo am el capellanet, no siguis tonta. Si busco el vostre bé, es perque s'estimo. Manya, manya, qu'aquí ja no hi podém ser més. Aixó s'embolica; los bassons es morirán y no estém pas per tristesas.

ESCENA II

Dits, Biá y Macari pel fondo

BIÁ

Salut, gent de Deu!

ROSALÍA

Hola Biá; y tu, Macariet?

MACARI

Passant y adorant! Per ara ja ho pot veure. (*Se'n va al costat de la Quimeta. La Rosita s'assenta trista.*)

BIÁ

No hi ha pas res de nou a n'aquesta casa.

ROSALÍA

Ay, Biá, me sembla que s'espera un trastorn. No'm fan gens de goig; pobrets y tant be qu'han nascut! Quin disgust, pobre Agna.

BIÀ

No cal sinó que's morin, malaguanyats bassonets. No ho voldria per cap diné. Serán l'alegria d'aquesta casa, que ja l'hi toca que'n tinga d'alegria.

ESCENA III

*Dits, Blay y Sió que surten per la segona dreta
am fardells a punt de marchar*

ROSALÍA

Y aixó, ahont anéu?

BLAY

Vaija, adeusiau.

BIÀ

Bó y ara?

BLAY

Se n'aném cap un altre barri, que a n'aquesta casa un entra grás com un toixonet y se'n surt mes escorregut qu'n escaleto. Aném, Sió.

SIÓ

Pero sense despedis del oncle Cosme?

BLAY

Ja l'hi enviarém una carta feta per un que hi entengui. Mira, despedeixet d'aquest; també ho es mitj, mitj; aném.

ROSALÍA

Pero home de Deu...

BIÀ

Avant, donchs, xicots.

ROSITA

Es di que?....

SIÓ

En Blay ho vol.

BLAY

El que vulgui saber lo que's mal de cor, ja l'hi diré que vingui aquí.

BIÀ

No tant home, no tant.

BLAY

Y després aquell poca latxa de músich, ahont es ara? No si morirá de gana, no! Que vingui a guaitá! Vaija aném.

SIÓ

Passiobé, hasta un altre día.

BLAY

Si, hasta l'any de la picó si som vius! (*Se'n van pel fondo.*)

ROSALÍA

De tot aquest despreci la teva dona n'es l'autora, perque aixó ho es un despreci; sí, un despreci que fan de la casa.

BIÁ

Molt veig que t'hi amohinas; y ¿sabs lo que't contesto? que me'n vaig cap dins.

ROSALÍA

També; pero, vaija no diguis; Rósita, ves dins, arregla, sabs? (*Fentli senya de que deixi al Macari y la Quimeta sols. Biá mentres tant se n'entra al quarto de la malalta.*)

ROSITA

Vaig, vaig, mamá! (*Mutis primera dreta.*)

ROSALIA

Tu no't moguis; feslhi obrí l'ull. (*Mutis primera esquerra.*)

ESCENA IV

Quimeta y Macari

MACARI

(*Pausa.*) Ens han deixat ben amples, Quimeta.

QUIMETA

Oy, ben cert, si Macari.

MACARI

Casi que me n'alegro; y yosté Quimeta?

QUIMETA

Si, si; casi que també, Macari. (*Pauseta.*)

MACARI

Macatxo, Quimeta!

QUIMETA

Macari, qué?

MACARI

Avuy diré una cosa al pare y després un altre a vosté.

QUIMETA

Si? Que no's pot sabé lo que's aquesta cosa, Macari?

MACARI

Manoy quins ullets mes bonichs té, Quimeta! Ni totes las llantias plegades de la iglesia fan la claró d'aquests dos fanals. Y que l'hi diré al pare, y a la mare també ho diré, y si'm matan a cops que'm matin.

QUIMETA

Oh! per l'amor de Deu, no véu que peca dihent tot aixó? Un jove com vosté no deu habé de rebelarse may, y'm lo que vosté indica, no sembla sinó que vulgui ferho. ¡Deu l'hi tindrà en compte!

MACARI

Mes m'estimaria que m'ho tingués en compte vosté, creguim.

QUIMETA

Ay! Jesús, quins disbarats!

MACARI

Es que jo ho vull, y ja estich decidit.

ESCENA V

Dits, Josepha y Biá que surten del quarto primer esquerra

JOSEPHA

De qué estás decidit?

MACARI

Ay, la mare!

BIÁ

Digas.

MACARI

Jo no vull sé capellá.

JOSEPHA

Y ara, que's aixó? Quin desvergonyiment! Que no'l sents aquest tanoca?

BIÁ

Prou.

JOSEPHA

No vol seguir la carrera.

BIÀ

Ja sé qui'n té la culpa de tot aquest trepijoch! Si no l'hi posessin besch a les ales, no se las enxamparia.

ROSALÍA

(*Surt.*) Qué teniu?

JOSEPHA

Que'ns vols fe entendre?

BIÀ

Ja ho he notat, ja, que paran las telas. Mira, vetaquí l'asqué.

JOSEPHA

Ah! si, aixó? (*Encarantse'm la Rosalia.*)

ROSALÍA

Bé, que t'embrollas ara?

BIÀ

Vinam aquí desseguida.

JOSEPHA

Que vols fer?

BIÀ

Tornarlo a tancá depressa, fins que'ls paranys sigant fora. Passa!

JOSEPHA

Tu hasta aixó voldrias, no? Donchs mira, té, a la lluna.

VEU

(*De dins.*) Josepha!

JOSEPHA

Ja vinch desseguida. Bià vigila bé. Ja parlarem Rosalía, ja parlarem, no t'espantis; ja vinch; ja vinch. (*Entra al quarto.*)

BIÀ

Aném, que no t'ho hagi de torná a di.

MACARI

Pero, pare...

BIÀ

Passa depressa, jo't reflich. (*Se l'endú pel bras.*)

ESCENA VI

Rosalía, Quimeta, *desseguida* Rosita

QUIMETA

Ho veu, ho veu mamá quanta ridiculesa? Deu meu! quina vergonya! Vaja, si torna a posarse al meu costat al faré fugi. No'l vull y no'l vull.

ROSALÍA

No t'amoinis; tot s'arreglará, tonta! Aixó no més es una mica de temps perdut y res més. Nosaltres hem de fer la nostre; ja'ns tornarem a veure; aixó ray, mentres hi ha vida hi ha esperança.

ROSITA

(*Surt.*) A que son aquestas rahóns?

ESCENA VII

Dits y Juanito pe'l fondo que du un blau al ull dret

JUANITO

Soch jo. Em dónan permís?

TOTAS TRES

Juanito!

JUANITO

Jo mateix; sí Juanito, que errant per la terra, busca consol per mitigá las penas del seu cor.

QUIMETA

Y porta la cara enmascarada?

JUANITO

No, no es cap enmascara. Aquest ull de vellut significa la ferida que a n'el camp del honor ha sigut guanyada en bona lid; pero no es aquest tanto lo que *me hace mella, no*; es l'aresta del desengany la que'm sagna'l cor.

ROSITA

Juanito, jo no ho vull que pateixis per mi.

ROSALÍA

Vé; d'ahont surt ara'm aquest trenca-coll? Per qué hi vé aquí?

JUANITO

Perque hi vinch?

ROSITA

No'l renyi, mamá.

JUANITO

Per qué hi vinch em pregunta? Qui'm té'l cor fermat am cadenas de suplici, sinó ella? May t'había estimat tant, Rosita.

ROSALÍA

Vaya uns qüentos.

JUANITO

Qüentos diu?

QUIMETA

Quina compassió'm fá, no'l puch senti. (*Se n'entra al quarto.*)

ESCENA VIII

Dits, menys Quimeta

JUANITO

Diu qüentos, de la historia verdadera del amor que sento aquí ultrajat, escarnit, trepitjat. Vull que sápig a la trista nit que jo he passat avuy per arrencá raudals de llágrimas de aquest cor sense sentit.

ROSITA

Oh! no tant, Juanito.

ROSALÍA

Noya, que's aixó? que t'olvides del Enrich!

JUANITO

L'Enrich, trist de mi, lo meu rival, un metge que al milló dia es capás de ferte l'autopsia. Quin sentiment, quina estimació hi pot tindre a la bellesa un home que'l séu nort es manejá'l bistori a tort y a dret.

ROSITA

Oh! m'esgarrifas, no, no!

JUANITO

L'Enrich! La ofensa feta'n el meu amor no podía quedá impune, y mentres tú't diverties al sarau...

ROSALÍA

Qué, s'han barallat? Ja deu haber fet un altre imprudencia, segú. Vetaquí'l tanto del ull.

JUANITO

Per fi li trovat al costat mateix d'una taula que venian carquinyolis, al entorn del embalat. Moment terrible! Ay, si!

ROSITA

M'espantas!

JUANITO

L'increpo perque's batis; no vol ferme cas; fuig d'estudi ¡cobart! els nervis se'm sublevan y al anarlo a agafá per l'americana per endúrmel mes enfora del bullici, clou el puny, y m'enjega un cop que'm una mica més em buyda la nineta.

ROSITA

Y't fá mal encara?

ROSALÍA

Fort, torni.

JUANITO

Cort de sogra! que per vosté, ni que m'hagués deixat mort, hauria tingut compassió.

ROSITA

Y ahont has anat després, digas Juanito?

ROSALÍA

Miréu que's molt!

JUANITO

May m'hi sentit mes inspirat. Corrían pel méu pensament mil terrebestalls que me induian al suicidi.

ROSITA

Jesús, Verge Santíssima!

JUANITO

La lluna brillava il-luminant l'ample espay; las estrellas se creuavan per l'espay; lo grill se sentia per tots els ambits del espay, y corrent camps a través sens donarmen compte, oviro un enjup; aqui es la meva—si mi tiro o no mi tiro— aixis hi passat més d'una hora; y per últim...

ROSITA

T'hi has tirat, potser?

JUANITO

No; no m'hi he volgut tirá.

ROSALÍA

Quina llástima!

JUANITO

L'espai, la lluna y las estrellas; lo grill y l'enjup, tot me inspirava a les horas; y en lloch de tirarme al enjup, t'hi fet uns versos que vull llegirtels perque compreguis l'amargó del méu sofrí; l'intensitat del méu amor; escolta. (*Se treu un paper y llegeix.*)

A una ingrata

«Como el trueno que retumba en el espacio iracundo!
«Así voy yo más allá de lo profundo.
«Mi corazón con furia late;
«un desengaño cruel lo ha hecho trizas;
«quiero, en caso de que me mate,
«que de mi no queden ni cenizas.
«Dadme un arma ¡ay! que quiero acabar con mi existencia;
«Que para vivir ¡ay! no tengo más paciencia.»

ROSITA

Ay quina tristó, fins se'm gela el cor. ¡Oh! si t'haguessis ofegat quin patí tota la meva vida.

JUANITO

Y quins somnis mes esgarrifosos.

ROSITA

M'hauria semblat qu'esgarrapavan a la paret per entrá dintre a l'arcoba!

JUANITO

Per estirarte'l dit grós del péu.

ROSITA

Quin espant, mare meva!

ROSALÍA

Prou! Que's això? no sembla sino que't vagi encomanant la seva bogeria, aquest ximplet.

JUANITO

Senyora Rosalia.

ROSITA

Mamá!

ROSALÍA

Sab quantas n'hi ha? que no'l vull veure més per aquí. La Rosita per vosté no hi és.

JUANITO

Qué diu ara? Tánquila al claustre; jo'ls barrots de ferro pul veriso y del claustre la robo, senyora.

ROSALÍA

Ca, barret!

JUANITO

Més encara: sepúltila al fons de la terra; jo las entranyas de la terra obro y me la emporto mes enllá de la Russia.

ROSALÍA

Surti d'aquí.

JUANITO

May, sens ella.

ESCENA IX

Dits y'l Metge pel fondo

METGE

Deu las quart.

ROSALÍA

Oh! Enrich, passi.

JUANITO

Molt senyor meu.

METGE

Qué vol?

JUANITO

Vinch am tó de pau.

ROSALÍA

No'n fassi cas.

JUANITO

Vosté aquesta nit passada m'ha vensut; no teníam armas, però tant se val; un bon cop de puny, fa tan o mes mal que una punxada, o sinó miri. (*Senyalant l'ull.*)

METGE

Jove, jo ho sento molt, pero en aquells moments hem va sulfurá.

JUANITO

Ja l'hi he dit que tot quedava'n pau! Xóquila, porque vegi que l'odi per mi es desconegut.

METGE

Consti que jo tampoch he volgut molestá gens la sensibilitat ni perturbá'm lo mes minim las relacions que vosté té'm la senyoreta, o sino ella queda per respondre. Que digui si li he dit res que pugui fé suspitá cap pretensió meva, de enamorament, s'enten.

ROSITA

No, senyor, no.

ROSALÍA

(Aixó es refreda, malament).

METGE

He procurat ser amable y elogiarla com ho pot fé qualsevol persona atenta; ¿veritat Rosita?

ROSITA

Si, senyor: es molt amable y molt atent.

METGE

Pero sense atrevirme a parlarli de res d'amor ¿veritat?

ROSITA

Si, es cert, si.

ROSALÍA

(Estich gelada).

METGE

Ja ho sent, jove, y cregui que si hagués pogut endeviná que'l sé amable y atent am la seva promesa havia de sé causa de molestia per part de vosté, m'hauria guardat ben bé d'obsequiarlas ni al sarau, ni en lloch. De tots modos, senyor Pica-poll, l'hi demano per favor que'm dispensi.

JUANITO

L'hi estich tant reconegut desde aquest instant, que l'emoció m'embarga totas las paraulas que voldria dedicarli.

METGE

Sento lo mal que l'hi he ocasionat.

JUANITO

(*Tocantse l'ull.*) Aixó ray. A casa tenim un oli de ratolins tant ranci que, no més untant la pell un cop o dos a la setmana am trenta o quaranta dias desapareix l'infló.

METGE

Donchs es curará despressa. Senyora Rosalia em dis-

pensará; vaig dintre a veure els malaltets! Si res se'ls ofereix saben que poden maná. Senyoreta, als peus de vosté. Repeteixo, senyor Juanito. Senyora! (*Saluda després d'habé encaixat am Juanito y entra'l quarto dels malalts.*)

ESCENA X

Dits, menys el Metge. Quant s'indiqui la Quimeta

ROSALÍA

(*Furiosa.*) Ens havém d'aná desseguida d'aquet poble. ¡Al moment!

JUANITO

Y ara, que l'hi agafa alguna cosa?

ROSALÍA

Vosté si vol vindre'm nosaltres, vingui.

JUANITO

Y es clá que vindré.

ROSITA

Mamá, no's sofoqui d'aquesta manera. Si el xicot es veu que no duya cap intenció.

JUANITO

Es di que si l'hagués dut, a mi m'haurias plantat?

ROSALÍA

Y ben nèt, home, ben nèt. Que'n farà de vosté? Si en tres pessetas no l'hi podrá doná res mes que *Rios tintos*.

JUANITO

Las mevas aspiracions son molt grants, senyora.

ROSITA

Pero si jo't vull a tu, Juanito.

JUANITO

Pero mira lo' que's dit avans; que la sort que no se t'ha declarat, y si no pel que sinó quedavam renyits per sempre; ho sents?

ROSITA

Bé, aixó es tot l'amor que'm portas?

ROSALÍA

Prou cansóns. Quimeta! Quimeta!

QUIMETA

(Surt.) Que vol, mamá?

ROSALÍA

Desseguida; las maletas arregladas. Vetaqui l'altre encantada també.

QUIMETA

Jo? per qué? Ay mare meva! Aixó es patí massa. Qué han tingut ja?

ROSALÍA

Teniau totes dugues la sort a las mans, y la deixeu volá carré avall. Desseguida arregla las maletas. Vull sortir. Tot m'ha cau al demunt. Vá! Sembleu las encantadas! Vaigi; vosté també las ajudaré.

JUANITO

Am molt gust.

ROSALÍA

Depressa, vá!

TOTS TRES

Si, ja vá, ja vá! (*Se'n van tots tres dins, deixant confosa á*

ROSALÍA

Tots els meus plans per terra. Tot desbaratat. (*Vá per entrar al quarto de la malalta y al sé a la porta entrari pel foro Sedurní y Bartomeu; ella's detura y ja no entra.*)

ESCENA XI

Rosalía, Sedurní y Bartomeu

ROSALÍA

Oh! senyor Sedurní.

SEDURNÍ

Donya Rosalía, que tal?

BARTOMEU

Vaja, arregleu aviat sense patí.

SEDURNÍ

Suposo qu'al fi s'haurá convensut de que tot alló va sé un mal entés. ¿Com podia suposá vosté que jo. un home formal, més que formal; y després, senyora Rosalía, que jo ja sab per qui al faig glati el meu cor.

ROSALÍA

No m'enganya? Miri que'ls homes...

SEDURNÍ

L'hi juro que'm pensava que guaitaba al rebost, sinó que, aquell bárbaro...

ROSALÍA

Ho vaig sentí forsa, cregui.

SEDURNÍ

Jo encara me'n sento. (*Es toca l'esquena.*) Que'm fóram de felissos tots dos. (*Baixet*).

BARTOMEU

Oh! y després em lo seu passament...

ROSALÍA

Ves que conta; interessos per mi, si que...

BARTOMEU

Jo estich cert qu'encare que vosté no hagués tingut la sort de treure la rifa, també'l voldria, oy donya Rosalia?

ROSALÍA

Bartomeu, vaya unas llibertats us preneu. Que hos penseu que tots som uns aquí?

BARTOMEU

Ja veurá. Com que ara som molt amichs el senyor y jo.

SEDURNÍ

No'n fassi cás; es un plagota. Ara diu que'm vol donar una sorpresa.

BARTOMEU

Y grossa, ja ho veurá! Donchs com l'hi deya; ell am las tres pessetonas que té diarias...

ROSALÍA

Tres no més?...

SEDURNÍ

Com... que... no bastan?

ROSALÍA

Bé, si, si, aixó ray. (Que'm fariam? Ningú passa de tres). Passiobé. (*Se n'entra decidida cap al quarto que hi ha las sevas noyas.*)

ESCENA XII

Sedurní y Bartomeu

SEDURNÍ

Senyora... Y ara; s'ha escapat com una bala.

BARTOMEU

Ja, ja, ja! Ara si que rich de gust.

SEDURNÍ

No se veure'l perquè.

BARTOMEU

Ja, ja, ja! ni un cuét boladó. Si l'hi engegan una xurriacada no arrenca tant furienta; y no sab perquè, encara?

SEDURNÍ

No ho comprench.

BARTOMEU

Ja, ja, ja. Y que ha quedat parat.

SEDURNÍ

Bé, hi qué?

BARTOMEU

Home de Deu! que no veu que's pensaba que al menos hauria pogut gastá coche 'a tot drap.

SEDURNÍ

Ah! si...

BARTOMEU

Donchs, que's creya que l'hi feya goig la seva fatxenda?

SEDURNÍ

Bartomeu!

BARTOMEU

Los pinsáns, home, los pinsáns. Ha vist que'l cistell era casi buit. Las tres pasetas no fan gaire trinch.

SEDURNÍ

Voleu di que's aixó?

BARTOMEU.

Si, home, sí; aném, aném que jo també'l vull fé quedá mes enrampat...

SEDURNÍ

Bá, bá, prou bromas, ho sentiu?

BARTOMEU

Fugi, home, fugi; vol callá! Aném.

SEDURNÍ

Ahont hem d'aná?

BARTOMEU

A dalt, home, a dalt; pugi.

SEDURNÍ

Peró...

BARTOMEU

Aném. ¿No ha dit que ja eram amichs? Donchs arriba home, arriba.

SEDURNÍ

Aném, donchs, aném.

BARTOMEU

Y si, cregui, si... (*Mutis tots dos per la segona dreta.*)

ESCENA XIII

Passan dugas criadas que anirán sortint del quarto de la malalta y precipitadament fent mutis pel foro. Tornan desseguida a pujá dirigintse al quarto altre volta y correns am alguna cosa, capsas, tovallola, botella, coses que indiquin que's vol fe un remei en el quarto ahont se suposa que hi ha tráfech. El Metge que sense rés al cap també surt es qui dirigeix l'operació. Cosme mitj fatigat.

METGE

Depresset, depresset, que l'aygua sigui calenteta. (*A las minyonas.*)

COSME

Senyor Metge, siguim franch; corre cap perill, ella?

METGE

Ella nó; pero que no se'n adongui de rés si pot ser per ara.

COSME

Quina mala sort, Deu meu!

METGE

Bé, calma, sobre tot calma. Ja está aixó? veyam. (*A una minyona que li mira una càpsa com si hi hagués alguna cosa.*)
Bé; entra.

COSME

Y lo demés? Ah! si, entreu tots. (*Entran tots al quarto. La escena queda sola un moment y passa Rosàlia de l'un quarto al dels malalts, dient à las noyas que ja surt mudada per marxá.*)

ROSALIA

Ja vinch; ja vinch desseguida. (*Mutis pel quarto indicat. Torna a quedá l'escena sola un instant fins que surtan segona dreta Bartomeu am l'equipatge del Senyor Sedurni que l segueix redera.*)

ESCENA XIV

Sedurni y Bartomeu

SEDURNÍ

No ho vull home, no ho vull, aixó fora massa, y després que jo, ja estich bé a dalt.

BARTOMEU

Fugi, fugi; que no té po de las ratas. No veu que posat dalt sembla'l porch penjat perque's torni ranci. (*Deixa l'equipatge a l'escena.*)

SEDURNÍ

Aixó ray, amich. Estich fet a aná pel mon; porti, porti. (*Volgent agafar los trastos.*)

BARTOMEU

Cá, barret!

SEDURNÍ

No sigui així.

BARTOMEU

No ho vull y s'ha acabat; m'enfadaría.

ESCENA XV

Mateixos y Biá

BIÁ

Ja está tancat.

SEDURNÍ

Qui?

BIÀ

El xicot; ¿y aixó, qu'estém de marxa?

SEDURNÍ

Cá! en Bartomeu s'empenya en volguerme cambiá de quarto! Be estich prou bé a dalt; es a là golfa, que'm fa a mí; com si no estés fet a aná de trochs y de brochs.

BARTOMEU

Hi passa poch l'ayre.

SEDURNÍ

Bé, donchs; digueu ahont voleu destinarme?

BARTOMEU

Miri; agafi tot aquet fato, baixi las escalas y no pari fins al carré.

SEDURNÍ

A qué diu?

BARTOMEU

Que tiri escala's avall; que passi la porta.

SEDURNÍ

Y ara; que no'l sentiu, Biá?

BIÀ

No hi puch fer res jo'm aixó. Estigui bonet. (*Entra al quarto dels malalts.*)

SEDURNÍ

Ahont és lo meu amich Cosme? Gasteu unas bromas que os costarán ben caras, cregueu.

BARTOMEU

Sab quantas n'hi ha? Que enllesteixi, que tenim feyna.

SEDURNÍ

Aixó es una desatenció; una groseria. Jo a n'aquesta casa hi tinch una amistad de temps molt arraigada.

BARTOMEU

Tot lo que vulgi.

SEDURNÍ

Y'n protesto d'aquestas llibertats que's preneu. ¿Ahont es la senyora Josepha? El Cosme, que vingui el Cosme.

BARTOMEU

No cridi, home, que hi há malalts.

SEDURNÍ

Aixó es la sorpresa que com amich em preparabau? Aixó es un insult.

BARTOMEU

No s'acalori; jo mateix l'hi baixaré la maleta. (*L'agafa*).

SEDURNÍ

Peró...

BARTOMEU

Si, home, si; passi avant. (*Anantlo trayent cap a la porta.*)

SEDURNÍ

Quin desvergonyiment! En lloch may m'havia passat. Vull despedirme.

BARTOMEU

Nó, no cal; ja ho faré jo pe'l cas.

SEDURNÍ

Senyora Rosalia, senyor Cosme.

BARTOMEU

Au! depressa! (*Empenyentlo'm la maleta a la mà surten pel foro y encara se'ls sent escalas avall.*)

SEDURNÍ

Em ma vida m'ho hauria cregut.

BARTOMEU

Cregui, donchs, cregui y váigisen; baixau!

ESCENA XVI

Rosalia, Josepha y desseguida que s'indiqui las dues Noyas am en Juanito portant maletas, sombrereras, sombrillas a punt de marxá.

JOSEPHA

Es di que te'n vas?

ROSALÍA

Ja m'hi despedit de l'Agna; res més hi tinch de fer aquí.

JOSEPHA

Bé, donchs, bé.

ROSALÍA

Aixís estarás contenta.

JOSEPHA

Molt, creume que molt; tot just ara, ara que ve'l trastorn; may m'ho hauria cregut.

ROSALÍA

Fem falta a casa; jo ho sento.

JOSEPHA

Que s'hagi acabat la festa, oy, sens tú?

ROSALÍA

Sápigues que si'ns ananém, donchs, es mes per tú, que per ningú.

JOSEPHA

També ho crech; y com que'l castell que t'hi enfilavas te las parets sens ni una escletxa, no hi pots pujá mes amunt; com que'm una bufada las cartas s'han plegat totes, trovas la feina llesta.

ROSALÍA

Am indirectas a mí no m'hi vingas.

JOSEPHA

Perque es clá, passen massa alts els *novios* per aquí; ni a cops de canya se'ls pot fe caure. (*Moviment de Rosalia.*) No, no diguis, no t'escusis, si jo gracias a Deu, tinch un dó, el dó de tenir ulls per tot.

ROSALÍA

Eh! no vull aguantá més! Rosita! Quimeta!

JOSEPHA

Es cla; tot está a punt de cambiá de aspecte. Ben fet, vesten, deixeu nos am el doló al cor de veure com la tristesa s'ensenyoreix d'aquesta casa. Si tenim mals de caps ja se'ls passarem, que per vosaltres mal empleyat temps per haver passat una festa tan aigualida.

ROSALÍA

Me'n vaig y t'asseguro que farà bon sol quan torni a posá els peus en aquesta casa mentres hi siguis tú.

JOSEPHA

Pobres de nosaltres si no torneu més.

ROSALÍA

Y quant m'ha germana estigui bona no perdis cuidado...

JOSEPHA

A qué?

ROSALÍA

La ensenyaré de sé mestressa perque no tingas ocasió.

ROSITA

Ja ho tenim tot. (*Surtint.*)

JOSEPHA

No's deixeu rés, sentiu?

JUANITO

Que disputan?

ROSALÍA

Aném.

ESCENA XVII

Dits y Cosme molt trist y s'assenta

ROSALÍA

Ah! Mira Cosme, aquí tens la mestressa que fins gosa treurem.

JOSEPHA

Que dius ara, que jo't trech? mal embust...

COSME

Que féu?

NOYAS

Aném.

JUANITO

Senyó, estigui bó.

JOSEPHA

Ets tú la que te'n vas, tú, que morts els teus fins, ja no't recordas que allá dins hi tens sang.

ROSALÍA

Per no veuret; y tú Cosme...

COSME

Per l'amor de Deu, Rosalía.

NOYAS

Mamá, aném.

ROSALÍA

Mentres tinguis a casa una senyora y majora que ni si-
quiera te respecte a la mateixa familia, no contis pas en que
jo torni.

JOSEPHA

Ara, casi que si, que vull que te'n vagis, ho sents?

COSME

Pero dones.

ROSALÍA

Si; ja'ns en aném, ja'ns en aném per ara y per sempre.

NOYAS

Mamá!

JUANITO

Senyora!

JOSEPHA

La del fúm!

ROSALÍA

Ho sents? per ara y per sempre. (*Se'n van tots quatre.*)

JOSEPHA

Adeu y hasta la tornada.

ESCENA ÚLTIMA

Josepha, y Cosme y Metge *que surt de la cambra*

METGE

Senyor Cosme... conformitat...

JOSEPHA

Ah! pobrissóns!

COSME

Pobres infantóns meus; tots dos morís. Una caixeta blan-
ca tancarà als heréus d'aquesta casa. L'esperansa s'ha eclip-
sat, allunyantme el consól dels méus derrers anys de vida!
Quina soletat an aquest casal!

JOSEPHA

Germá! hereu! tingas coratge.

COSME

Tothóm, tothóm ja es fóra. Que bé ho deyas Josepha! Tots la demostravan l'amistat al dejuni de la festa; tothóm l'arrebuxa al devant d'una trifulga.

METGE

No decaigui per aixó; en quedan al poble d'amichs.

COSME

Oh! senyor Metge. (*Dantse las mans.*)

JOSEPHA

Fóra tothóm; no hi fá res. La Josepha, filla d'aquesta casa no's mou. Vull afrontá la desgracia al vostre costat. Seré la arreplech de llágrimes que vesará l'Agna. Seré'l refors de esperit que tú necessitas; no t'espantis, germá.

COSME

Gracias, germana. (*Se donan las mans.*)

TELÓ

A n'aquesta comedia s'hi veurá irregularitat en l'ortografia, y es perque l'autor ha volgut pautar la manera de dir y l'accent ben directe del nostre camp de Tarragona.

Per lo tant, els actors farán de manera de no alterar gens, per poch que pugan, l'istil del llenguatge de la obra.

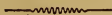

Aquesta obra es propietat de l'autor.

Els delegats de la «Sociedad de autores españoles» son els únichs autorisats pera cobrar los drets de representació.

Obras del mateix autor

Un tren de passatgés....	Sainet en un acte.
Lo casament de la Tuyés.	Id. id.
La plassa.....	Id. id.
La festa de la ermita....	Quadro dramátich en un acte.
La trifulga de ca'n Cosme.	Comedia en tres actes.

